T.C. ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI

TÜRKİYE İŞ KURUMU

2017 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI

TOPTAN VE PERAKENDE TİCARET SEKTÖRÜ RAPORU

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER i
TABLOLAR LİSTESİ ii
GRAFİKLER LİSTESİ iii
GİRİŞ 1
İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM 2
İşyeri Verileri 2
Mevcut İstihdam Verileri 10
AÇIK İŞLER 13
TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER 24
GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ 28
SONUÇ 31

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Bölgelere Göre İşyeri Sayıları 3
Tablo 2: Bölgelere ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayıları 10
Tablo 3: Meslek Grupları ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayıları 12
Tablo 4: Cinsiyete Göre En Fazla Çalışanı Olan Meslekler 12
Tablo 5: Açık İşlerde Cinsiyete Göre Talep Edilen Eğitim Düzeyi 16
Tablo 6: Açık İşlerde Talep Edilen Beceriler 18
Tablo 7: En Fazla Açık İş Olan Meslekler 21
Tablo 8: Yükseköğretim Mezunu Talep Edilen Açık İşlerde İlk 20 Meslek 22
Tablo 9: Yükseköğretim Seviyesinde Talep Edilen Açık İşlerde Mesleklere Göre Cinsiyet Tercihi 23
Tablo 10: Meslek Grubuna Göre Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı 25
Tablo 11: Mesleklere Göre Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı 26
Tablo 12: Mesleklere Göre Eleman Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri 28
Tablo 13: Meslek Gruplarına Göre Net İstihdam Değişimi 29
Tablo 14: Net İstihdam Artışı/Azalışı Beklenen Meslekler 30

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: İşyeri Büyüklüklerine Göre İşyerlerinin Dağılımı 4
Grafik 2: İşyerlerinin Yaşa Göre Dağılımı 4
Grafik 3: Kısmi Zamanlı Çalışma Yapan İşyerlerinin Oranı 5
Grafik 4: Kadın Çalışanların Kısmi Zamanlı ve Vardiyalı Çalışma Yapan İşyerlerindeki Durumu 6
Grafik 5: İşyerlerinin İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Durumu 7
Grafik 6: İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanan İşyerlerinin Hizmetlere Göre Dağılımı 8
Grafik 7: İŞKUR hizmetlerinden Yararlanmayan İşyerlerinin Yararlanmama Sebepleri 9
Grafik 8: Çalışanların İşyeri Büyüklüklerine Göre Dağılımı 11
Grafik 9: İşyeri Büyüklüklerine Göre Açık İşi Olan İşyeri Oranları 14
Grafik 10: İşyeri Büyüklüklerine Göre Açık İşlerde Cinsiyet Tercihi 15
Grafik 11: Açık İşlerde Eğitim Düzeylerine Göre Cinsiyet Dağılımı 17
Grafik 12: Açık İş Sayısına Göre En Fazla Talep Edilen İlk 5 Beceri 18
Grafik 13: Açık İş Sayısına Göre Arama Kanalları 19
Grafik 14: Açık İşlerin Arama Kanallarına Göre Dağılımı 20
Grafik 15: Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı 24
Grafik 16: Eleman Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri 27

GİRİŞ

İşgücü piyasasında arz ve talebin etkin bir şekilde uyumlaştırılabilmesi için işgücü piyasasının ihtiyaçlarını belirlemek oldukça önemlidir. 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu'nda İŞKUR'a verilen görevlere istinaden işgücü piyasasının nabzını tutmak, işgücü piyasasının talep yapısını ortaya koymak, seyrini izlemek, değerlendirmek ve beklentileri açığa çıkarmak amacıyla İŞKUR tarafından 2007 yılından beri periyodik olarak İşgücü Piyasası Araştırmaları (İPA) gerçekleştirilmektedir. Farklı yöntemler kullanılarak 2007'den beri devam ettirilen araştırmalar 2011 yılının ikinci yarısından itibaren TÜİK işbirliğiyle sürdürülmektedir.

Bu çalışmaların temel amaçları, işgücü piyasası ile ilgili periyodik bilgi elde etmek, işgücü piyasasında mevcut ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen sektörel ve mesleki değişim ile gelişmeleri izlemek, işgücü piyasasının talep yapısını ortaya koymak ve bu sonuçlar üzerinden aktif istihdam politikalarına veri kaynağı teşkil etmek şeklindedir. Bu çalışmanın önemli amaçlarından biri de İŞKUR'un yanı sıra diğer kurum ve kuruluşların işgücü talebi hakkında bilgi ihtiyacını karşılamak ve mesleki eğitim planlamasının ihtiyaca uygun olması için veri sağlamaktır.

2017 yılı İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında 11.993'ü 2-9 istihdamlı; 5.535'i 10-19 istihdamlı ve 73.221'i ise 20+ istihdamlı olmak üzere toplam 90.749 işyeri, 3 Nisan-5 Mayıs 2017 tarihleri arasında 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri 77 ilde tam sayım 4 ilde örneklem yöntemi ile il düzeyi ve Türkiye geneli tahmin üretecek şekilde yüz yüze ziyaret edilmiştir. 2-9 ve 10-19 istihdamlı işyerleri, örneklem yöntemiyle sadece Türkiye genelini tahmin edecek şekilde çalışma kapsamına dahil edilmiştir.

Çalışma sonuçlarına göre Türkiye geneli ve il düzeyi raporlarının yanı sıra sektörel raporlar da hazırlanmıştır. Bu çalışma Toptan ve Perakende Ticaret sektörü özelinde ortaya konulmuştur.

2017 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI

TOPTAN VE PERAKENDE TİCARET SEKTÖRÜ RAPORU

İşgücü Piyasası Araştırmalarının temel amaçları, işgücü piyasası ile ilgili periyodik bilgi elde etmek, işgücü piyasasında mevcut ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen sektörel ve mesleki değişim ile gelişmeleri izlemek, işgücü piyasasının talep yapısını ortaya koymak ve bu sonuçlar üzerinden aktif istihdam politikalarına veri kaynağı teşkil etmek şeklindedir. Bu kapsamda 2017 yılı İşgücü Piyasası Araştırması 3 Nisan-5 Mayıs 2017 tarihleri arasında 2-9, 10-19 ve 20+ işyerleri ziyaret edilerek gerçekleştirilmiştir.

Uluslararası sektörel ve mesleki sınıflandırmalar kullanılarak yapılmış olan bu araştırmada il düzeyinde sonuç alabilmek için 77 ilde tamsayım, 4 ilde örneklem yöntemiyle saha çalışması gerçekleştirilmiştir. 2-9 ile 10-19 arası çalışanı olan işyerlerinde Türkiye geneli sonuç alabilmek için örneklem yöntemi kullanılmıştır. Örneklem yapılan iller İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa'dır.

2017 yılı İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında 1 milyon 111 bin 226 işyerine yönelik veri derlenmiştir. 1 milyon 111 bin 226 işyerinde 10 milyon 242 bin 294 çalışan tespit edilmiştir.

2017 yılı İşgücü Piyasası Araştırması sonuçları kullanılarak Türkiye geneli ve il raporları dışında sektörel raporlar da oluşturulacaktır. Bu raporda Toptan ve Perakende Ticaret sektörü özelinde sonuçlar irdelenecektir. Bu sebeple rapor içerisinde Toptan ve Perakende Ticaret sektöründen bahsedilirken "sektör" ibaresi zaman zaman kullanılabilecektir.

İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM

2017 yılı İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe 373 bin 315 işyeri için veri derlenmiş olup, bu işyerlerinde toplam 2 milyon 123 bin 135 çalışan tespit edilmiştir.

İşyeri Verileri

İşyeri Verileri bölümünde araştırma kapsamındaki Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe faaliyet gösteren işyerlerinin özelliklerine ilişkin veriler ortaya konacaktır. İşyeri sayıları, işyerinin yaşı, kismi süreli çalışmanın yapılıp yapılmadığı, İŞKUR hizmetlerinden yararlanan

işyeri ve yararlandıkları hizmetler ile İŞKUR hizmetlerinden yararlanmamış olan işyerlerinin neden yararlanmadığına ilişkin bilgiler sunulacaktır.

Tablo 1: Bölgelere Göre İşyeri Sayıları

BÖLGELER	İŞYERİ SAYISI
İSTANBUL	93.901
İZMİR	27.627
ANKARA	25.861
ANTALYA, ISPARTA, BURDUR	20.843
ADANA, MERSİN	20.527
KOCAELİ, SAKARYA, DÜZCE, BOLU, YALOVA	20.144
AYDIN, DENİZLİ, MUĞLA	17.560
BURSA, ESKİŞEHİR, BİLECİK	16.952
TRABZON, ORDU, GİRESUN, RİZE, ARTVİN, GÜMÜŞHANE	13.568
MANİSA, AFYON, KÜTAHYA, UŞAK	12.864
SAMSUN, TOKAT, ÇORUM, AMASYA	10.967
KAYSERİ, SİVAS, YOZGAT	10.796
KONYA, KARAMAN	10.380
GAZİANTEP, ADIYAMAN, KİLİS	9.360
HATAY, KAHRAMANMARAŞ, OSMANİYE	9.358
TEKİRDAĞ, EDİRNE, KIRKLARELİ	9.189
BALIKESİR, ÇANAKKALE	8.559
KIRIKKALE, AKSARAY, NİĞDE, NEVŞEHİR, KIRŞEHİR	5.874
MALATYA, ELAZIĞ, BİNGÖL, TUNCELİ	5.189
ZONGULDAK, KARABÜK, BARTIN	5.110
ŞANLIURFA, DİYARBAKIR	4.058
KASTAMONU, ÇANKIRI, SİNOP	4.022
MARDİN, BATMAN, ŞIRNAK, SİİRT	3.334
ERZURUM, ERZİNCAN, BAYBURT	3.059
AĞRI, KARS, IĞDIR, ARDAHAN	2.569
VAN, MUŞ, BİTLİS, HAKKÂRİ	1.642
GENEL TOPLAM	373.315

Kaynak: İPA 2017

Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe 2+ istihdamlı 373 bin 315 işyerinin yüzde 25,2'si İstanbul bölgesinde bulunmaktadır. İşyerlerinin yüzde 7,4'ü İzmir bölgesinde, yüzde 6,9'u ise Ankara bölgesinde faaliyet göstermektedir.

Aşağıdaki grafikte sektörde faaliyet gösteren işyerlerinin büyüklüklerine göre dağılımı incelenmiştir.

Grafik 1: İşyeri Büyüklüklerine Göre İşyerlerinin Dağılımı

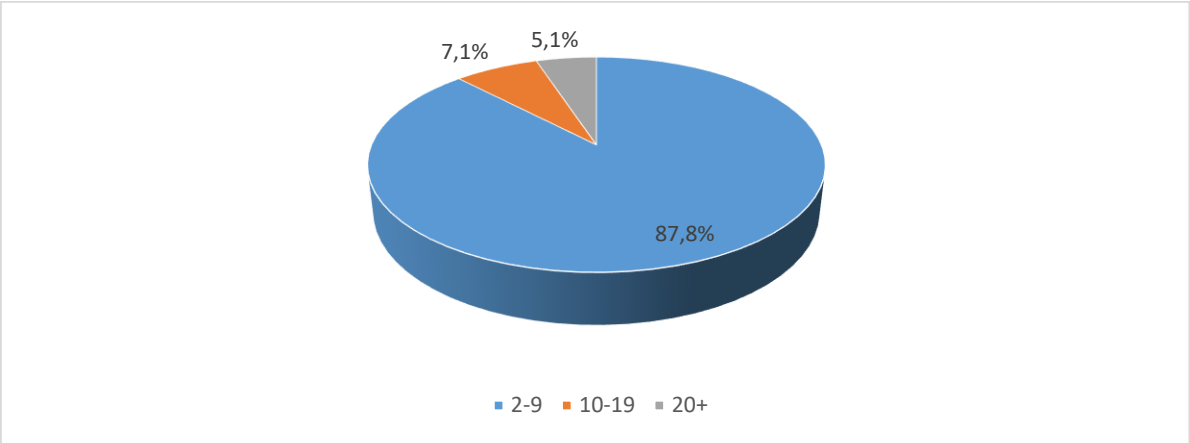

Kaynak: İPA 2017

Sektörde faaliyet gösteren işyerlerinin yüzde 87,8'i 2-9 arası istihdamlı işyerlerinden oluşmaktadır. 10-19 istihdamlı işyerleri toplam işyerlerinin yüzde 7,1'i ve 20 ve daha fazla istihdamlı işyeri sayısı ise toplam işyerleri içinde yüzde 5,1 oranında bulunmaktadır. Türkiye genelinde faaliyet gösteren işyerlerleri için aynı değerlendirme yapıldığında yine 2-9 arası istihdamlı işyerlerinin Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe olduğu gibi ağırlıklı olduğu görülmektedir. Türkiye genelinde araştırma kapsamındaki işyerlerinin yüzde 81,8'i 2-9 arası istihdamlı işyerlerinden oluşmaktadır.

Aşağıdaki grafikte sektörde faaliyet gösteren işyerlerinin yaşlarına göre dağılımı incelenmiştir.

Grafik 2: İşyerlerinin Yaşa Göre Dağılımı

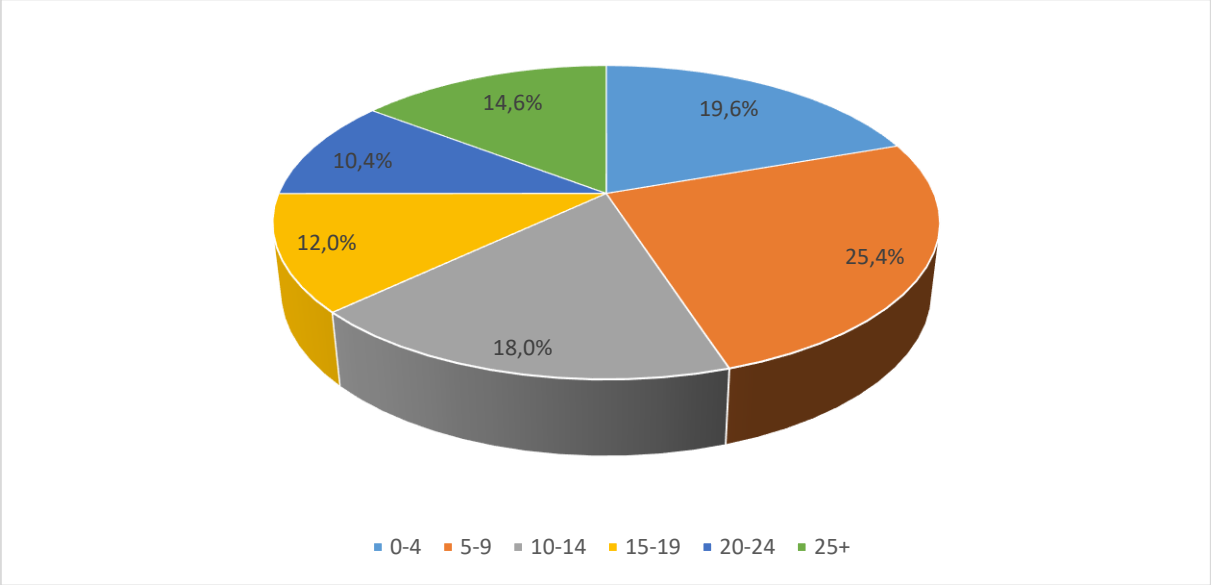

Kaynak: İPA 2017

Sektördeki 2+ istihdamlı işyerlerinin yarısı yaklaşık olarak 10 yaşından küçüktür. 0-4 yaş aralığında bulunan işyerlerinin oranı yüzde 19,6 olup; 5-9 yaş arasında faaliyet gösteren işyerlerinin oranı ise yüzde 25,4'tür. İşyerlerinin sadece yüzde 14,6'sı 25 yıl ve üzeri bir zamandır faaliyette bulunmaktadır.

Sektörde faaliyet gösteren işyerlerinde kısmi zamanlı çalışmaların yapılıp yapılmadığı da incelenmiştir. Aşağıdaki grafikte evet bölümünü gösteren kısımlar kısmi çalışma yapan işyerlerinin oranını göstermektedir.

Grafik 3: Kısmi Zamanlı Çalışma Yapan İşyerlerinin Oranı

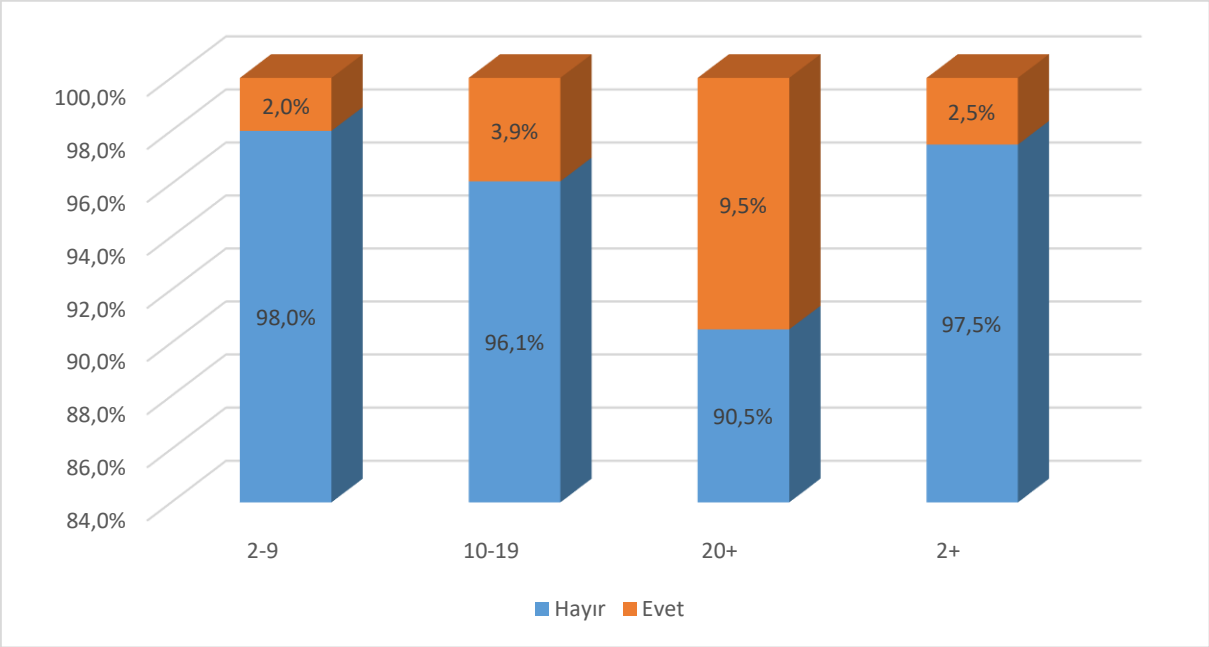

Kaynak: İPA 2017

Sektördeki işyerlerinde kısmi zamanlı çalışma yapılan işyerlerinin oranı yüzde 2,5 olarak tespit edilmiştir. İşyeri büyüklüğü arttıkça kısmi zamanlı çalışma yapan işyerlerinin oranı da artma eğilimindedir. 2-9 istihdamlı işyerleri için bu oran yüzde 2 iken, 10-19 istihdamlı işyerleri için yüzde 3,9 ve 20+ istihdamlı işyerleri için ise yüzde 21,8 olarak gerçekleşmiştir.

Kadınların işgücü piyasasına girişinde özellikle kısmi zamanlı çalışmaların olumlu etkisi bulunmaktadır. Gerek işgücü piyasasında yeterli iş tecrübesi bulunmayan kadınların istihdam edilmesinde gerekse de aile yükümlülükleri sebebiyle kısmi zamanlı çalışmalar kadın istihdamının arttırılması açısından büyük öneme sahiptir. Kısmi zamanlı çalışmalar tam süreli çalışmalara geçişte de köprü görevi görmekte ve hatta geçici istihdamdan kalıcı istihdama da sevk edebilmektedir. Türkiye genelinde kısmi zamanlı çalışmalar yapan işyerlerinde kadın

istihdamının oranı diğer işyerlerine göre daha yüksek çıkmaktadır. Ancak bu durum sektörler özeline inildiğinde farklılık gösterebilmektedir.

Grafik 4: Kadın Çalışanların Kısmi Zamanlı ve Vardiyalı Çalışma Yapan İşyerlerindeki Durumu

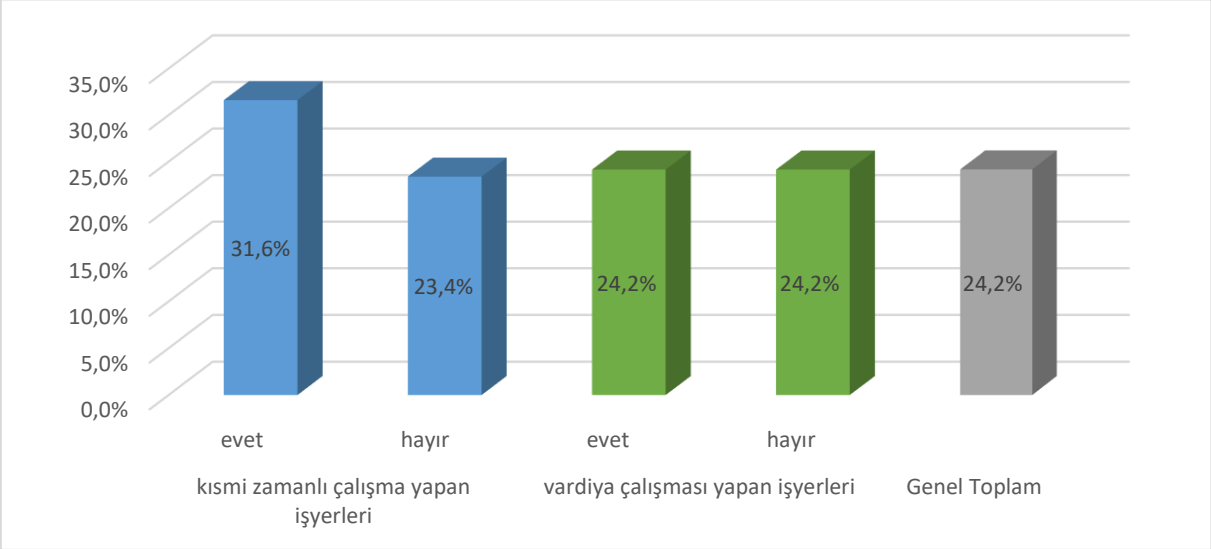

Kaynak: İPA 2017

Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe kısmi zamanlı çalışma yapan işyerlerinde kadın istihdamı önemli bir özellik arz etmektedir. Sektörde faaliyet gösteren kısmi zamanlı çalışma yapan işyerlerinde kadın istihdamı toplam istihdamın yüzde 31,6 olarak gerçekleşmişken, bu oran diğer işyerlerinde yüzde 23,4 ve genel olarak tüm işyerlerinde de yüzde 24,2 olarak tespit edilmiştir.

Bununla birlikte araştırma kapsamında bu soru işverenlere yöneltildiğinde sadece işyerlerinde kısmi zamanlı çalışmaların yapılıp yapılmadığının sorulduğuna dikkat etmek gerekmektedir. Bu işyerlerinden kısmi zamanlı çalışanların ne kadarının kadın ya da erkek olduğuna ilişkin veri alınmamaktadır.

Sektörde vardiyalı çalışma gerçekleştiren işyerlerinde kadın istihdamının oranının vardiyalı çalışma gerçekleştirmeyen işyerleri ile aynı oranda olduğu göze çarpmaktadır. Bu oran yüzde 24,2 olup sektörde kadın çalışanların oranı ile de aynı düzeydedir.

Grafik 5: İşyerlerinin İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Durumu

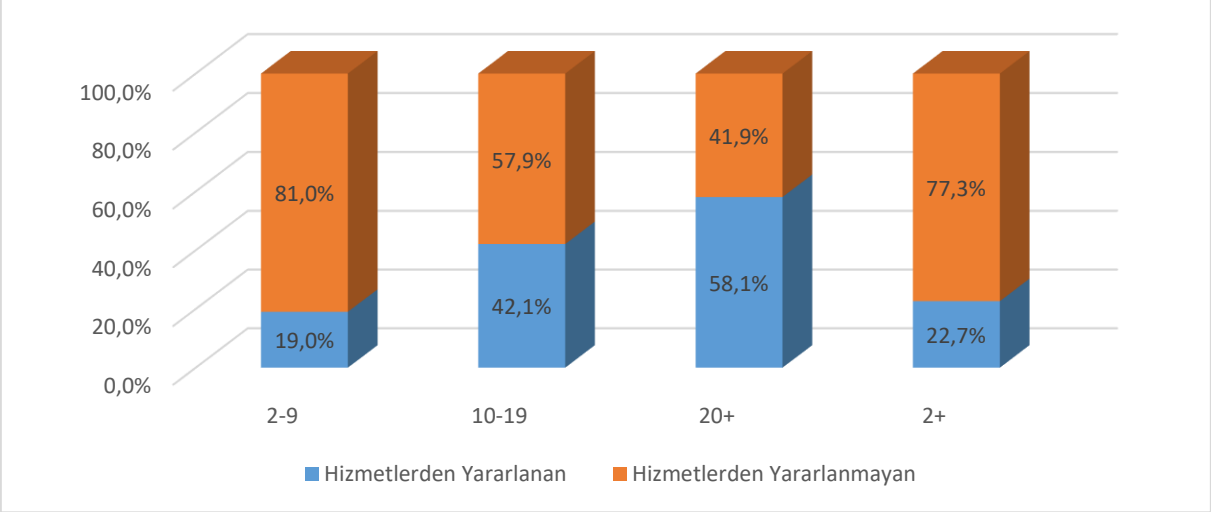

Kaynak: İPA 2017

Yukarıdaki grafikte sektördeki işyerlerinin İŞKUR hizmetlerinden yararlanma durumu incelenmiştir. Grafikte işyerlerinin büyüklüğü arttıkça daha çok işyerinin Kurum hizmetlerinden yararlandığı görülmektedir. 2-9 arası istihdamlı işyerlerinde İŞKUR hizmetlerinden yararlanma oranı yüzde 19 iken bu oran 10-19 istihdamlı işyerleri için yüzde 42,1'e; 20+ istihdamlı işyerleri için ise yüzde 58,1'e yükselmektedir.

Sektördeki araştırma kapsamında bulunan işyerleri içinde İŞKUR hizmetlerinden yararlanan işyerlerinin oranı ise yüzde 22,7'dir. Bir diğer ifadeyle Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe faaliyet gösteren araştırma kapsamındaki yaklaşık olarak her 5 işyerinden 1'i İŞKUR hizmetlerinden yararlanmaktadır. İŞKUR hizmetlerinden yararlanan işyerlerinin oranı Türkiye genelinde ise yüzde 24,7 olarak tespit edilmiştir.

Aşağıdaki grafikte ise İŞKUR hizmetlerinden yararlanan işyerlerinin hangi hizmetlerden yararlandıkları gösterilmektedir.

Grafik 6: İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanan İşyerlerinin Hizmetlere Göre Dağılımı

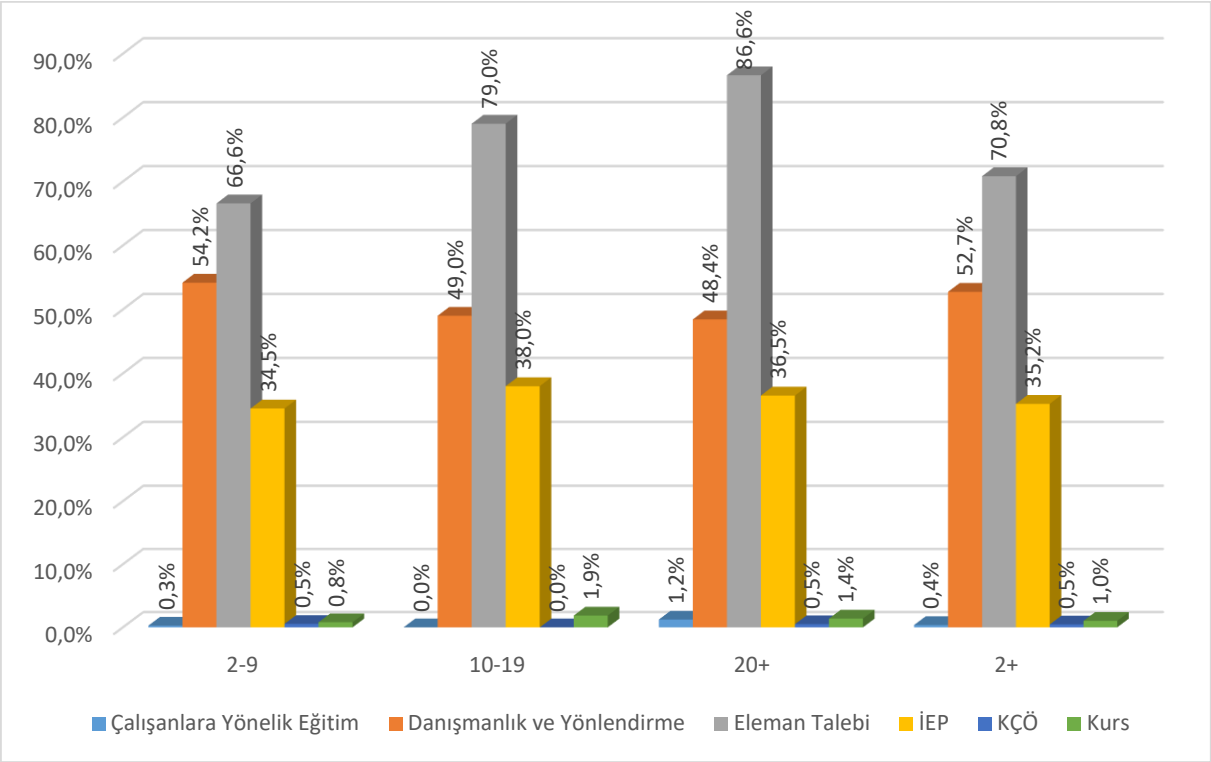

Kaynak: İPA 2017

Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe İŞKUR hizmetlerinden yararlanan işyerlerinin en fazla İŞKUR'un Eleman Talebi hizmetinden yararlandıkları gözlemlenmektedir. Bu işyerlerinin yüzde 70,8'i Eleman Talebi hizmetinden yararlanmışken, yüzde 52,7 oranlarınında Danışmanlık ve Yönlendirme hizmetlerinden yararlandıkları tespit edilmiştir.

İşyeri büyüklükleri kırılımları da incelendiğinde aynı hizmetlerin ön plana çıktığı görülmektedir. Ancak grafikten ortaya çıkan önemli bir husus ise İŞKUR'un Danışmanlık ve Yönlendirme hizmetinden 2-9 arası istihdamlı işyerleri diğer büyüklüklere nazaran daha fazla oranda yararlanmış olduğudur. İşyerlerinin büyüklüğü arttıkça bu hizmetten yararlanan işyerlerin oranı azalmaktadır.

Grafik 7: İŞKUR hizmetlerinden Yararlanmayan İşyerlerinin Yararlanmama Sebepleri

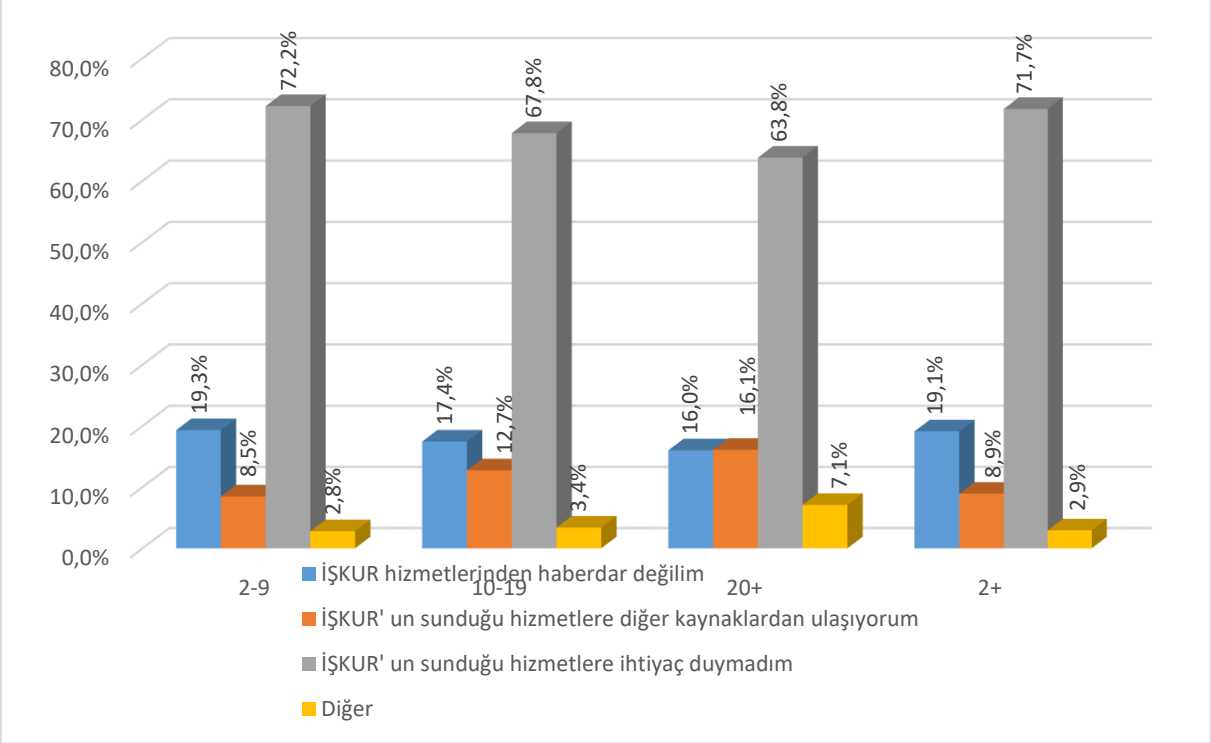

Kaynak: İPA 2017

Araştırma kapsamında İŞKUR hizmetlerinden yararlanmayan işyerlerine bu durumun nedeni de sorulmuştur. Bu bağlamda Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe İŞKUR hizmetlerinden yararlanmayan işyerlerinin yüzde 71,7'si İŞKUR'un sunduğu hizmetlere ihtiyaç duymadığını belirtmişlerdir. İŞKUR hizmetlerinden haberdar olmayan ve bu sebeple hizmetlerden yararlanmadığını belirten işverenler ise toplam hizmetlerden yararlanmayan işyerlerinin yüzde 19,1'ini oluşturmaktadır. İŞKUR haricinde diğer kaynakları kullanması sebebiyle Kurum hizmetlerinden yararlanmayan işyerlerinin oranı ise yüzde 8,9'dur.

İşyeri büyüklükleri özelinde yararlanmama nedeni irdelendiğinde işyerleri kurumsallaştıkça İŞKUR hizmetlerinden haberdar olmama nedeni azalmaktadır. 2-9 istihdamlı işyerlerinde bu sebepten ötürü hizmetlerden yararlanmayan işyerlerinin oranı yüzde 10,3 iken; 10-19 istihdamlı işyerlerinde yüzde 17,4; 20+ istihdamlı işyerlerinde ise yüzde 16 olarak tespit edilmiştir.

Mevcut İstihdam Verileri

Bu bölümde Toptan ve Perakende Ticaret sektörü altında faaliyet gösteren araştırma kapsamındaki işyerlerinde istihdam edilenlere ilişkin verilere yer verilecektir.

Tablo 2: Bölgelere ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayıları

BÖLGELER	Kadın	Erkek	Toplam
İSTANBUL	179.400	467.633	647.033
İZMİR	40.263	113.028	153.291
ANKARA	36.863	115.538	152.401
ADANA, MERSİN	28.345	93.285	121.630
BURSA, ESKİŞEHİR, BİLECİK	31.575	68.347	99.921
KOCAELİ, SAKARYA, DÜZCE, BOLU, YALOVA	20.379	69.403	89.782
ANTALYA, ISPARTA, BURDUR	23.216	65.872	89.088
MANİSA, AFYON, KÜTAHYA, UŞAK	17.988	59.823	77.811
AYDIN, DENİZLİ, MUĞLA	20.021	56.053	76.074
SAMSUN, TOKAT, ÇORUM, AMASYA	14.647	53.878	68.525
TRABZON, ORDU, GİRESUN, RİZE, ARTVİN, GÜMÜŞHANE	12.436	45.649	58.085
KONYA, KARAMAN	8.415	45.534	53.949
KAYSERİ, SİVAS, YOZGAT	7.406	44.424	51.830
GAZİANTEP, ADIYAMAN, KİLİS	7.723	39.264	46.987
HATAY, KAHRAMANMARAŞ, OSMANİYE	7.860	38.238	46.098
BALIKESİR, ÇANAKKALE	12.330	33.521	45.851
TEKİRDAĞ, EDİRNE, KIRKLARELİ	11.806	32.851	44.657
MALATYA, ELAZIĞ, BİNGÖL, TUNCELİ	8.189	29.218	37.407
KIRIKKALE, AKSARAY, NİĞDE, NEVŞEHİR, KIRŞEHİR	6.568	25.509	32.077
ŞANLIURFA, DİYARBAKIR	2.734	25.904	28.638
MARDİN, BATMAN, ŞIRNAK, SİİRT	2.647	22.424	25.070
ZONGULDAK, KARABÜK, BARTIN	5.141	19.145	24.286
KASTAMONU, ÇANKIRI, SİNOP	3.226	14.881	18.107
ERZURUM, ERZİNCAN, BAYBURT	2.100	13.726	15.826
AĞRI, KARS, IĞDIR, ARDAHAN	1.157	9.431	10.587
VAN, MUŞ, BİTLİS, HAKKÂRİ	743	7.380	8.123
Genel Toplam	513.177	1.609.958	2.123.135

Kaynak: İPA 2017

Sektörde araştırma kapsamına giren işyerlerinde toplam 2 milyon 123 bin 135 çalışan tespit edilmiştir. Çalışanların yüzde 75,8'i erkeklerden, yüzde 24,2'i ise kadınlardan oluşmaktadır.

Sektörde istihdam edilenlerin yüzde 30,5 gibi büyük bir oranı İstanbul bölgesinde bulunmaktadır. İstanbul bölgesinde istihdam edilenlerin yüzde 27,7'si ise kadınlardan oluşmaktadır. Sektördeki toplam kadın çalışanların da yüzde 35'i bu bölgede bulunmaktadır.

Kadınların Toptan ve Perakende Ticaret Sektöründeki istihdam durumu incelendiğinde erkek çalışan sayısı fazla olduğundan bölgelere göre de erkek çalışan sayısı kadınlara nazaran yüksektir. Kadın çalışan sayısının erkek çalışan sayısından daha yüksek olduğu bir bölge bulunmamaktadır.

Grafik 8: Çalışanların İşyeri Büyüklüklerine Göre Dağılımı

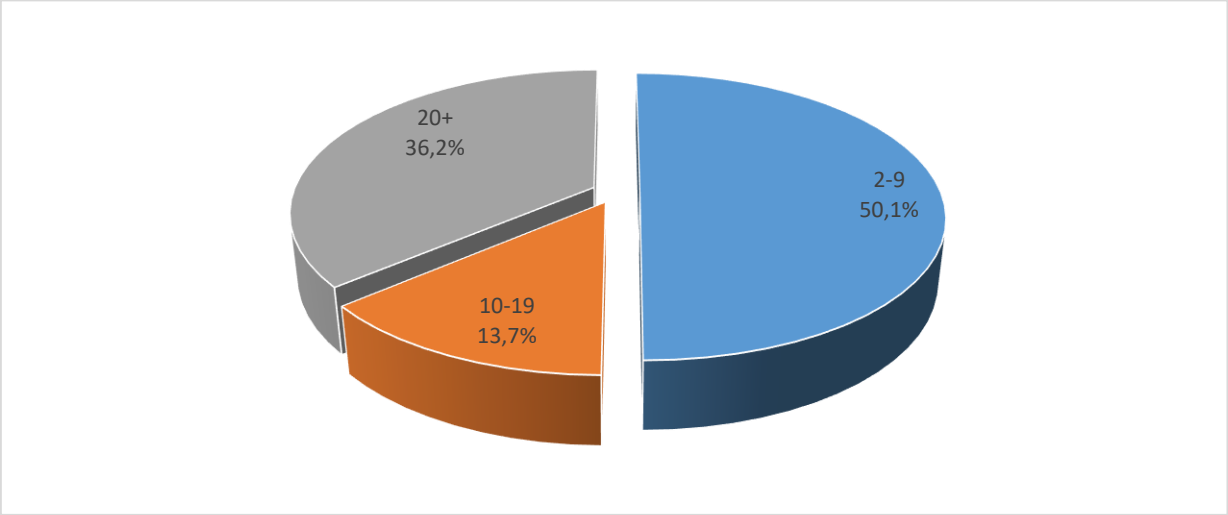

Kaynak: İPA 2017

Toptan ve Perakende Ticaret sektöründeki çalışanların yüzde 36,2'si 20+ istihdamlı işyerlerinde çalışmaktadır. Çalışanların yüzde 50,1'i bir diğer ifadeyle yarısı 2-9 arası istihdamlı işyerlerinde çalışmaktadır. 10-19 arası istihdamlı işyerlerinde çalışanlar ise sektörde toplam çalışanların yüzde 13,7'sini oluşturmaktadır. Türkiye genelinde ise 20+ istihdamlı işyerlerindeki çalışanların toplam çalışanlar içindeki oranı yüzde 55,7; 2-9 istihdamlı işyerleri için yüzde 33,2 ve 10-19 istihdamlı işyerleri için ise yüzde 11,1'dir. Sektörde çalışanların yarısı 2-9 istihdamlı işyerlerinde bulunmaktayken Türkiye genelinde 20+ istihdamlı işyerlerinde bulunmaktadır.

Tablo 3: Meslek Grupları ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayıları

MESLEK GRUPLARI	Kadın	Erkek	Toplam
HİZMET VE SATIŞ ELEMANLARI	179.714	410.611	590.325
SANATKÂRLAR VE İLGİLİ İŞLERDE ÇALIŞANLAR	18.510	233.024	251.534
PROFESYONEL MESLEK MENSUPLARI	72.149	169.872	242.020
BÜRO HİZMETLERİNDE ÇALIŞAN ELEMANLAR	88.427	149.484	237.912
TEKNİSYENLER, TEKNİKERLER VE YARDIMCI PROFESYONEL MESLEK MENSUPLARI	52.166	185.240	237.406
TESİS VE MAKİNE OPERATÖRLERİ VE MONTAJCILAR	23.296	186.686	209.982
NİTELİK GEREKTİRMEYEN MESLEKLER	52.982	149.098	202.080
YÖNETİCİLER	24.410	118.261	142.671
NİTELİKLİ TARIM, ORMANCILIK VE SU ÜRÜNLERİ ÇALIŞANLARI	1.522	7.682	9.204
Genel Toplam	513.177	1.609.958	2.123.135

Kaynak: İPA 2017

Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe istihdam edilenlerin meslek gruplarına göre dağılımını gösteren yukarıdaki tabloda en fazla istihdam edilen meslek grubunun "Hizmet ve Satış Elemanları" olduğu görülmektedir. Bu meslek grubunda istihdam edilenler toplam sayının yüzde 27,8'ini oluşturmaktadır. Daha sonra ise yüzde 11,8 oranı ile "Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar" meslek grubu bulunmaktadır. Üçüncü sırada ise yüzde 11,4 oranı ile "Profesyonel Meslek Mensupları" meslek grubu yer almaktadır. Sektörde Nitelik Gerektirmeyen Meslek Grubunda çalışanların toplam çalışanlara oranı ise Türkiye genelinden 5,3 puan daha az oranda gerçekleşerek yüzde 9,5 olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4: Cinsiyete Göre En Fazla Çalışanı Olan Meslekler

	Kadın		Erkek		Toplam	
MESLEKLER	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran
SATIŞ DANIŞMANI	95.423	18,6%	177.943	11,1%	273.366	12,9%
İŞLETMECİ	10.603	2,1%	78.985	4,9%	89.588	4,2%
ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	37	0,0%	72.192	4,5%	72.229	3,4%
PAZARLAMACI	9.422	1,8%	57.683	3,6%	67.105	3,2%
MUHASEBECİ	31.839	6,2%	28.864	1,8%	60.702	2,9%
AKARYAKIT SATIŞ ELEMANI (POMPACI)	57	0,0%	47.448	2,9%	47.506	2,2%
BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	5.746	1,1%	40.460	2,5%	46.206	2,2%
KASİYER	22.277	4,3%	22.165	1,4%	44.442	2,1%
ECZACI KALFASI	14.639	2,9%	27.696	1,7%	42.335	2,0%
BÜRO MEMURU (GENEL)	16.447	3,2%	24.416	1,5%	40.863	1,9%
ÖN MUHASEBECİ	22.664	4,4%	16.184	1,0%	38.848	1,8%

SATIŞ TEMSİLCİSİ / PLASİYER	3.950	0,8%	29.139	1,8%	33.088	1,6%
REYON GÖREVLİSİ	9.063	1,8%	22.186	1,4%	31.250	1,5%
TEMİZLİK GÖREVLİSİ	18.081	3,5%	12.395	0,8%	30.476	1,4%
OTO BAKIM-ONARIMCISI (OTO MEKANİKERİ)	48	0,0%	26.439	1,6%	26.488	1,2%
DEPO SORUMLUSU	520	0,1%	23.911	1,5%	24.430	1,2%
SEVKİYAT GÖREVLİSİ	203	0,0%	20.794	1,3%	20.997	1,0%
SEKRETER	19.806	3,9%	1.113	0,1%	20.919	1,0%
AMBAR/DEPO GÖREVLİSİ	93	0,0%	19.195	1,2%	19.288	0,9%
YÖNETİCİ (İŞ HİZMETLERİ)	1.521	0,3%	17.741	1,1%	19.262	0,9%
AŞÇI	11.367	2,2%	5.712	0,4%	17.078	0,8%
SATIŞ ELEMANI (PERAKENDE)	6.231	1,2%	10.527	0,7%	16.758	0,8%
GARSON (SERVİS ELEMANI)	1.310	0,3%	13.139	0,8%	14.449	0,7%
MAKİNECİ (DİKİŞ)	8.271	1,6%	5.064	0,3%	13.335	0,6%
ECZACI	6.623	1,3%	5.585	0,3%	12.209	0,6%

Kaynak: İPA 2017

Yukarıdaki tabloda ise Toptan ve Perakende Ticaret sektöründeki istihdamın mesleklere göre dağılımı incelenerek ilk 25 meslek verilmiştir.

Sektörde araştırma kapsamına giren işyerlerinde çalışanlar içinde ilk sırada Satış Danışmanı mesleği yer almaktadır. Bu meslekte toplam 273 bin 366 çalışan tespit edilmiş olup toplam çalışanların yüzde 12,9'unu oluşturmuştur. Daha sonra ise İşletmeci, Şoför-Yük Taşıma ve Pazarlamacı meslekleri bulunmaktadır.

Erkeklerde ve kadınlarda en çok çalışılan meslekte ilk sırada Satış Danışmanı mesleği bulunmaktadır. İlk 25 meslek incelendiğinde sektörde kadınların erkeklerden daha fazla istihdam edildiği meslekler ise; Sekreter, Ön Muhasebeci, Temizlik Görevlisi, Aşçı, Makineci (Dikiş), Muhasebeci, Eczacı ve Kasiyer olarak tespit edilmiştir.

Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe işyeri ve mevcut istihdam verilerinden hareketle Türkiye geneli içindeki payı değerlendirildiğinde; sektördeki işyerleri Türkiye genelindeki işyerlerinin yüzde 33,6'sını, mevcut istihdamı ise toplam istihdamın yüzde 20,7'sini oluşturmaktadır. Bir diğer ifadeyle araştırma kapsamındaki her 3 işyerinden 1'i ve her 5 istihdamdan 1'i Toptan ve Perakende Ticaret sektörüne ait bulunmaktadır.

AÇIK İŞLER

Açık işler; işgücü piyasasında işverenlerin ihtiyaçlarını ortaya koyan, gerek meslek gerekse talep edilen beceri ve eğitim düzeyi bilgisini elde etmek suretiyle açılacak olan mesleki eğitim kursları, işverenlere verilmesi muhtemel teşvikler ve iş arayanları doğru mesleklere yöneltmek

anlamında alınacak kararları etkileyen önemli verileri içermektedir. Bu bağlamda işgücü piyasasının talep tarafına ilişkin önemli bir gösterge olan açık işler, işgücü talebine yönelik olarak planlanan politikalar anlamında başvurulan önemli bir veri alanını teşkil etmektedir.

Araştırma kapsamındaki işyerlerine 2017 yılı 3 Nisan-5 Mayıs tarihleri arasında ziyaret gerçekleştirildiği zamanda açık işlerinin bulunup bulunmadığı sorulmuştur. İşyerlerine bu soru kapsamında açık iş bulunan mesleklerin yanında bu meslekte cinsiyet tercihlerinin olup olmadığı, açık iş olan meslekler için talep edilen asgari eğitim düzeyi, aranılan beceriler ve açık işlerini hangi kanallar ile aradıkları sorulmuştur.

Araştırma kapsamında Toptan ve Perakende Ticaret sektöründeki 373 bin 315 işyerinin 30 bin 931'inde çalışma döneminde açık iş olduğu tespit edilmiş olup, 30 bin 931 işyerinden toplam 59 bin 777 kişilik açık iş olduğu bilgisi alınmıştır.

Aşağıdaki grafikte de görüldüğü üzere sektörde açık işi olan işyerleri, sektördeki araştırma kapsamındaki tüm işyerlerinin yüzde 8,3'üne tekabül etmektedir. Türkiye geneline göre açık işi olan işyerlerinin oranı 2 puan aşağıda gerçekleşmiştir.

Grafik 9: İşyeri Büyüklüklerine Göre Açık İşi Olan İşyeri Oranları

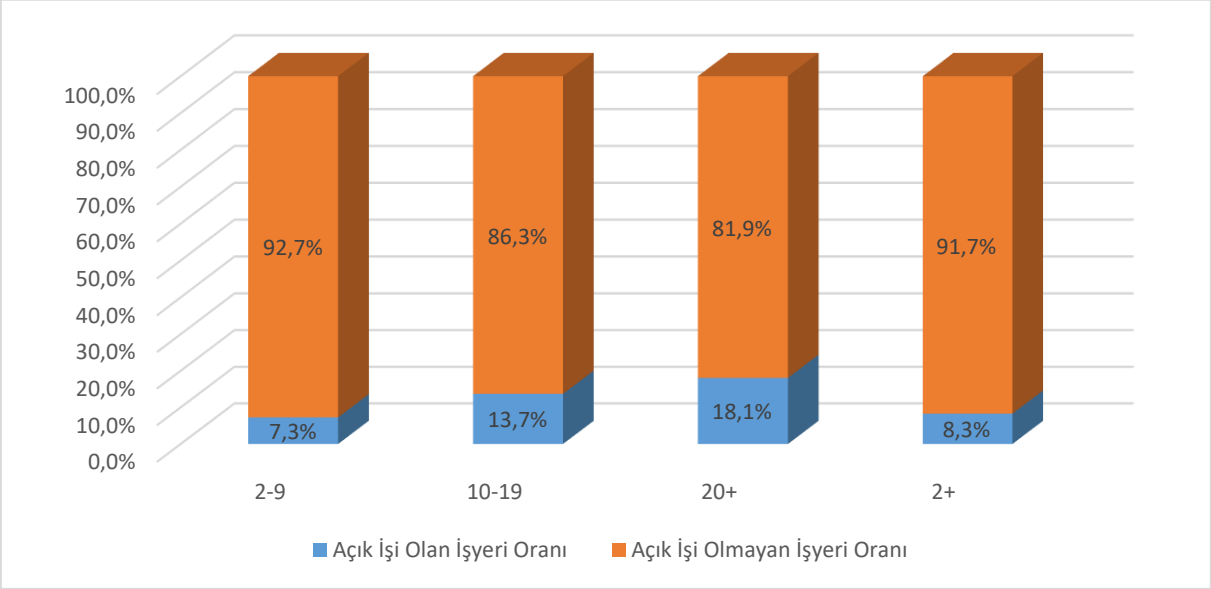

Kaynak: İPA 2017

İşyeri büyüklüklerine göre değerlendirildiğinde ise 2-9 arası istihdamlı işyerlerindeki tüm işyerlerinin yüzde 7,3'ünde açık iş bulunmakta iken; 10-19 arası istihdamlı işyerlerinde bu oran yüzde 13,7'ye yükselmektedir. 20+ istihdamlı işyerlerinin ise yüzde 18,1'inin açık işi bulunmaktadır.

Toptan ve Perakende Ticaret sektörünün açık iş oranı yüzde 2,7 olarak tespit edilmiştir. Bir diğer ifadeyle sektörde 100 kişilik istihdam potansiyelinin 97,3'ünün fiili istihdamda olduğu, 2,7'sinde ise personel açığının bulunduğu tespit edilmiştir. Açık iş oranı Türkiye genelinde de yüzde 2,7 olarak tespit edilmiştir. Sektörün açık iş oranı ile Türkiye geneli açık iş oranı aynı seviyede gerçekleşmiştir.

Grafik 10: İşyeri Büyüklüklerine Göre Açık İşlerde Cinsiyet Tercihi

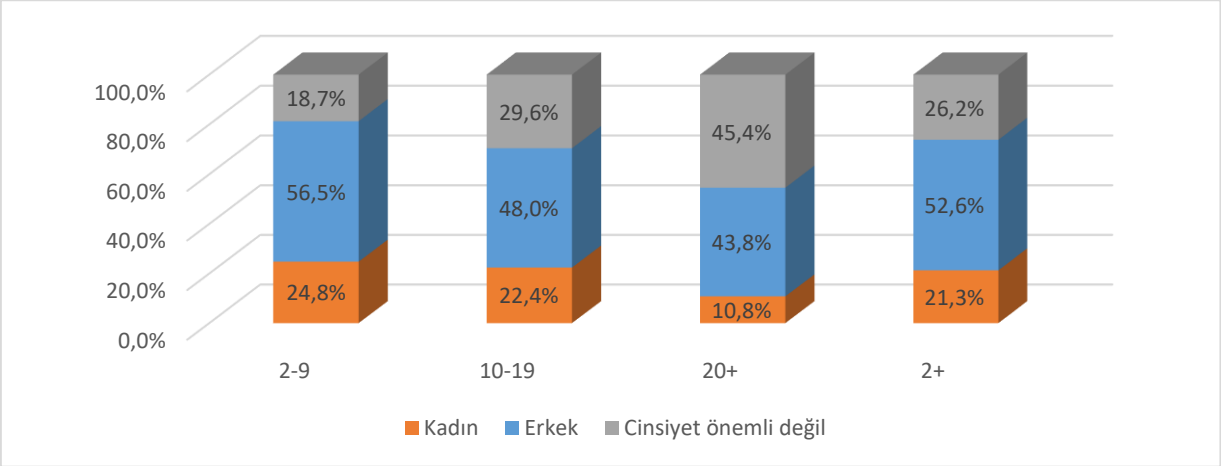

Kaynak: İPA 2017

Yukarıdaki grafikte ise işverenlerin açık işlerinde cinsiyet özelinde tercihleri yansıtılmıştır. Sektörde 2+ istihdamlı işyerlerinden alınan işin yüzde 26,2'sinde kadın ya da erkek anlamında özel bir tercihte bulunulmamıştır. İşverenler söz konusu açık işlerinde cinsiyetin önemli olmadığını ifade etmek istemişlerdir. Bunun yanında bu işyerlerinden alınan açık işlerin yüzde 21,3'ünde, bir diğer ifadeyle alınan her 5 açık işten 1'inde sadece "kadın" işgücü tercihinde bulunulmuştur.

Sadece "kadın" işgücü istihdam edilmesi yönünde tercihte bulunulması, özellikle işyeri büyüklüğü farklılaştıkça önemli bir özellik göstermektedir. Küçük işyerlerinde daha fazla oranda açık işlerde kadın tercihi dikkati çekmektedir. 2-9 arası istihdamlı işyerlerinde açık işlerin yüzde 24,8'inde kadın işgücü tercihinde bulunulmuşken bu oran 10-19 arası istihdamlı işyerlerinde yüzde 22,4'e düşmektedir. 20+ istihdamlı işyerlerinde ise yüzde 10,8 olarak tespit edilmiştir. İşyerleri büyüdükçe kadın işgücünün yanında sadece erkek işgücü tercihi de azalırken açık işlerde cinsiyet konusunda tercih eğilimi azalmakta; işyerleri büyüdükçe cinsiyetin önemli olmadığı açık iş tercihleri sürekli olarak artmıştır. 2-9 arası istihdamlı işyerlerinden alınan açık işlerin yüzde 18,7'sinde cinsiyetin önemli olmadığı hususu

vurgulanmışken bu oran 10-19 arası istihdamlı işyerlerinde yüzde 29,6'ya 20+ istihdamlı işyerlerinde ise yüzde 45,4'e yükselmiştir. Bu artış eğiliminin nedeni olarak; özellikle kurumsal firmalarda daha çok eğitim ve beceri düzeyine önem gösterilmesi, işi yapabilecek yetkinliğin ön plana çıkarak cinsiyetin tercih kriteri olarak ortaya çıkmaması gösterilebilir.

Tablo 5: Açık İşlerde Cinsiyete Göre Talep Edilen Eğitim Düzeyi

Eğitim Seviyesi	Kadın	Erkek	Cinsiyet önemli değil	Toplam
Çıraklık Eğitimi	0,0%	1,0%	0,1%	0,6%
Lise altı	13,0%	25,4%	19,1%	21,1%
Genel lise	33,3%	16,8%	33,4%	24,7%
Meslek lisesi	5,2%	13,1%	9,0%	10,3%
Meslek yüksekokulu	4,1%	2,4%	3,9%	3,2%
Lisans	4,5%	2,2%	11,9%	5,2%
Lisansüstü	0,0%	0,2%	1,4%	0,5%
Herhangi bir eğitim düzeyi aramıyorum	39,9%	38,8%	21,0%	34,4%
Genel Toplam	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Kaynak: İPA 2017

Yukarıdaki tabloda ise işverenlerin cinsiyet kırılımına göre açık işlerinde hangi eğitim düzeyini talep ettikleri gösterilmiştir. Genel anlamda Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe 2+ istihdamlı işyerlerinden alınan açık işlerin yüzde 34,4'ünde "Herhangi bir eğitim düzeyi aramıyorum" denilmiştir. Türkiye geneli ile bu oran aynı seviyede gerçekleşmiştir. Bunu yüzde 24,7 ile genel "lise mezunu" takip ederken "lise altı" yüzde 21,1 ile üçüncü sırada yer almıştır.

Açık işlerde talep edilen eğitim düzeyleri cinsiyet özelinde değerlendirildiğinde; kadın işgücü tercihlerinde yüzde 39,9 ile herhangi bir eğitim düzeyi aranmaması ilk sırada yer almışken, erkek işgücü taleplerinde yüzde 38,8 yine herhangi bir eğitim düzeyi aranmaması ilk sırada yer almıştır.

Sektörde cinsiyet bazında ayrım yapılmayarak kadın ya da erkek işgücünün önemli olmadığı açık işler için ise yüzde 33,4 oranla "genel lise" eğitim düzeyi talep edilmiştir. Tablodan anlaşılacağı üzere sadece kadın işgücü ya da sadece erkek işgücü talep edilmeyen açık işler için talep edilen eğitim seviyesi daha yüksektir. Bu sonucun arkasında, "genel lise" talep edilen işler için "kadın işi" ya da "erkek işi" ayrımı yapılmadığı ve önemli olan kriterin işi yapabilecek yetkinliğe sahip olunması gerektiği hususu bulunmaktadır. Bu sebeple lisansüstü mezuniyeti talep edilen açık işler için bu husus açık bir şekilde görülmektedir. Lisansüstü eğitim seviyesindeki açık işler için sadece kadın ya da sadece erkek işgücü talebi azalarak cinsiyetin

tercih kriteri olarak göz önüne alınmama oranı artmıştır. Bu konuyla ilgili aşağıdaki grafik dikkat çekicidir.

Grafik 11: Açık İşlerde Eğitim Düzeylerine Göre Cinsiyet Dağılımı

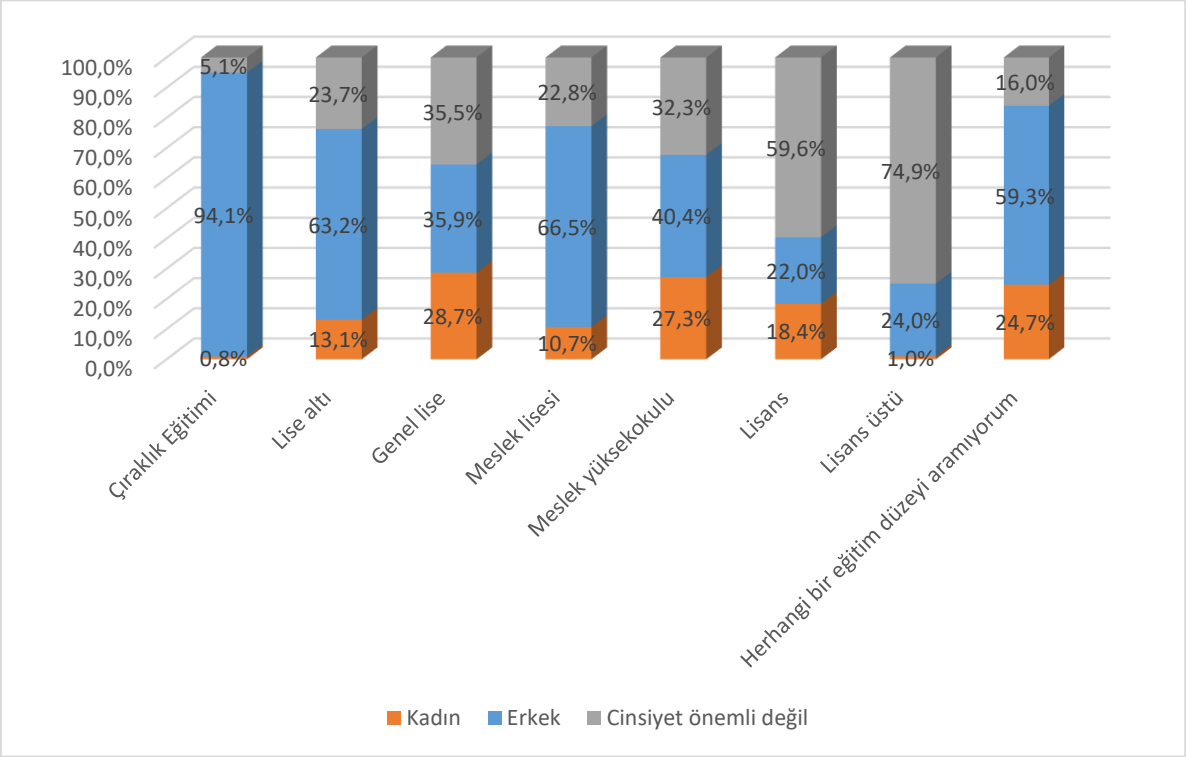

Kaynak: İPA 2017

Yukarıdaki grafikte eğitim düzeylerine göre talep edilen cinsiyet ayrımı ve eğitim düzeyi arttıkça açık işler için cinsiyetin önemli olmadığı daha açık bir şekilde görülmektedir. Toptan ve Perakende Ticaret sektöründeki 2+ istihdamlı işyerlerinden alınan açık işlerde meslek lisesi mezuniyeti haricinde genel olarak eğitim düzeyleri arttıkça cinsiyetin önemli olmadığı hususu da belirginleşmektedir. Zira açık işler için en az lise altı mezuniyeti aranan kadrolarda cinsiyetin önemli olmadığı yüzde 23,7 oranı ile görülmektedir. Bu oran genel lisede yüzde 35,5 iken meslek lisesinde yüzde 22,8'e düşmüş ve meslek yüksekokulunda yüzde 32,3'e yükselmiştir. Daha sonraki eğitim seviyelerinde ise bu oran yine artmaya devam etmiş ve lisans mezuniyeti için yüzde 59,6, lisansüstü mezuniyeti için ise yüzde 74,9 olarak gerçekleşmiştir. Meslek lisesinde diğer eğitim düzeylerine göre cinsiyetin önemli olmamasının bu kadar düşük gerçekleşmesinin sebebi ise bu eğitim seviyesinde özellikle erkek işgücü talebinin yüksekliğidir. Hatta sadece, meslek lisesi mezuniyeti aranan açık işlerde erkek işgücü talebinin bu kadar fazla oranda olduğu görülmektedir. Meslek lisesi seviyesinde mezun olmuş olanların istihdam

edilmek istendiği açık işlerde yüzde 66,5 oranında sadece erkek işgücü talebinde bulunulmuştur.

Grafik 12: Açık İş Sayısına Göre En Fazla Talep Edilen İlk 5 Beceri

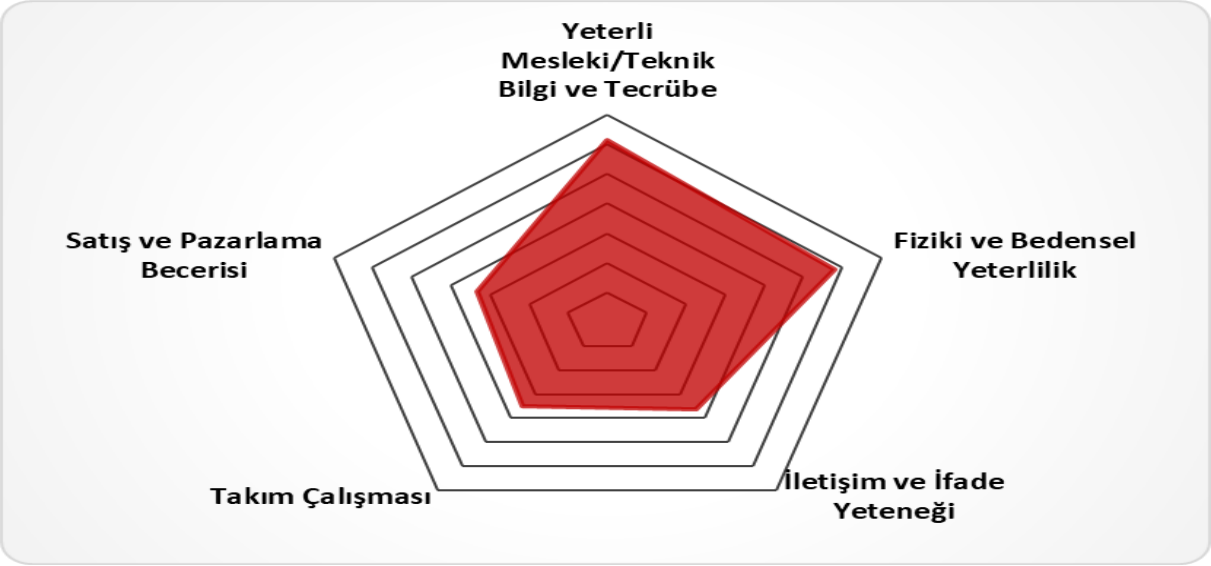

Kaynak: İPA 2017

Toptan ve perakende ticaret sektöründe tespit edilen 59 bin 777 açık iş için en fazla talep edilen beceri "Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe" dir. Açık işlerin yüzde 51'i için işverenler Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe talebinde bulunmuştur. İkinci sırada yüzde 49 ile Fiziki ve Bedensel Yeterlilik, üçüncü sırada ise yüzde 30 ile İletişim ve İfade Yeteneği yer almaktadır.

Tablo 6: Açık İşlerde Talep Edilen Beceriler

Beceriler	2-9	10-19	20+	2+
Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe	1	6	1	1
Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	2	3	2	2
Satış ve Pazarlama Becerisi	3	1	4	3
İletişim ve İfade Yeteneği	4	2	3	4
Bilgisayar kullanımı	5	4	6	5
Takım Çalışması	5	7	5	6
Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)	8	5	8	7
Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme	7	8	7	8
Proje Tabanlı Çalışma	9	9	9	9
Yabancı Dil	9		10	10

Kaynak: İPA 2017

Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe tespit edilen tüm açık işler için talep edilen beceriler sıralandığında ilk sırada "Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe", ikinci sırada "Fiziki ve Bedensel Yeterlilik" ve üçüncü sırada ise "Satış ve Pazarlama Becerisi" bulunmaktadır.

İşyeri büyüklüklerine göre becerilerin sıralamasına bakıldığında ise ilk 3 sıradaki becerilerin yerleri değişse de aynı becerilerin ilk 3 sırada yerini aldığı görülmektedir. Bunun tek istisnası olarak 20+ istihdamlı işyerlerinde "Satış ve Pazarlama Becerisi" yerini "İletişim ve İfade Yeteneği" becerisine bırakmıştır.

Açık iş bilgisi tespit edilirken yetiştirilecek işgücünün niteliğinin belirlenmesi başka bir ifade ile etkin eşleştirme yapabilmek için doğru aktif işgücü politikalarının uygulanabilmesi için talep edilen açık işlerden istenilen becerilerin tespit edilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda doğru politika üretebilmek adına hangi becerilerin birlikte arandığının tespitine yönelik ***Birliktelik Analizi yapılmıştır***. Toplam açık işler içerisinde en fazla bir arada talep edilen üç beceri, Fiziki ve Bedensel Yeterlilik-Takım Çalışması-Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübedir. Satış ve Pazarlama Becerisi talep edilen açık işlerin yüzde 58'inde aynı zamanda İletişim ve İfade Yeteneği becerisi de talep edilmiştir.

Grafik 13: Açık İş Sayısına Göre Arama Kanalları

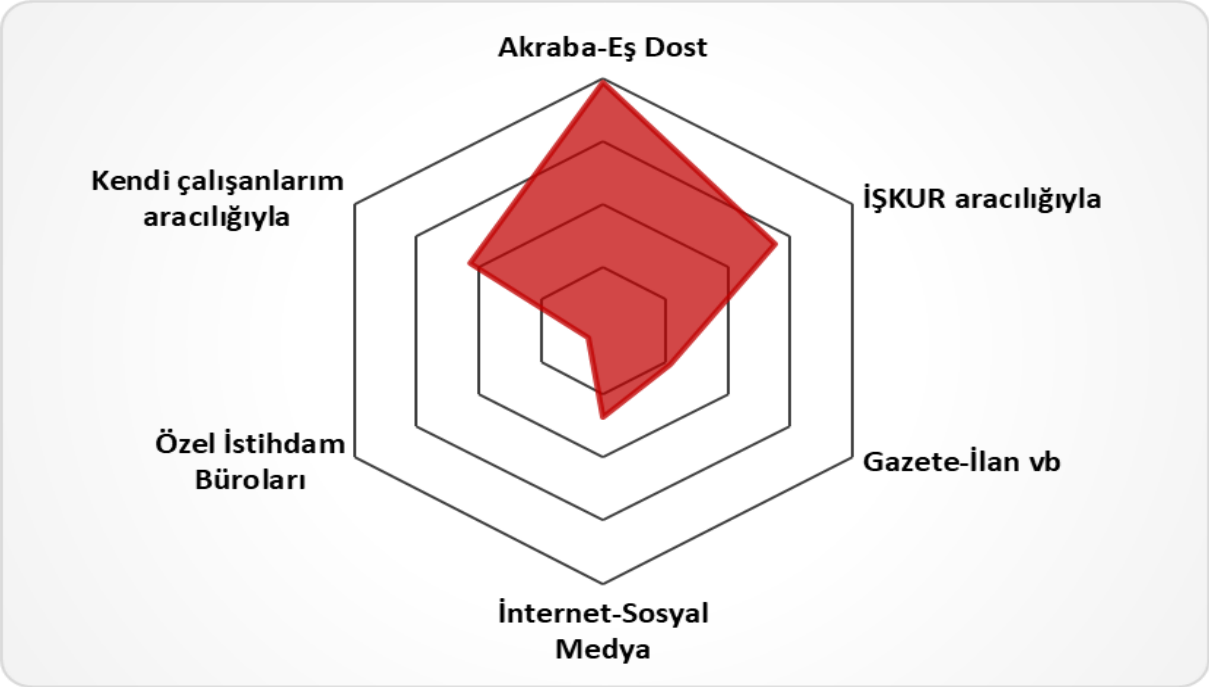

Kaynak: İPA 2017

Toptan ve Perakende Ticaret sektöründen alınan açık işlerde yüzde 65,8 ile işverenlerin Akraba-Eş Dost vasıtasını kullandıkları görülmektedir. Yine bu arama kanalına yakın olarak yüzde 45,9 oranıyla kendi çalışanlarının aracılığını kullanılmıştır. Üçüncü sırada yüzde 45,9 ile İŞKUR bulunmaktadır.

Açık işler için en fazla bir arada kullanılan üç arama kanalı, **Akraba-Eş Dost, İŞKUR aracılığıyla ve Kendi çalışanlarım aracılığıyla** şeklindedir. Sektörde; İŞKUR aracılığıyla aranan açık işlerin yüzde 56'sı aynı zamanda Akraba-Eş Dost vasıtasıyla da aranmaktadır. İŞKUR ve Kendi çalışanlarım aracılığıyla arama kanallarının birlikte kullanıldığı her 100 açık işin 67'sinde Akraba-Eş Dost arama kanalı da kullanılmıştır.

Grafik 14: Açık İşlerin Arama Kanallarına Göre Dağılımı

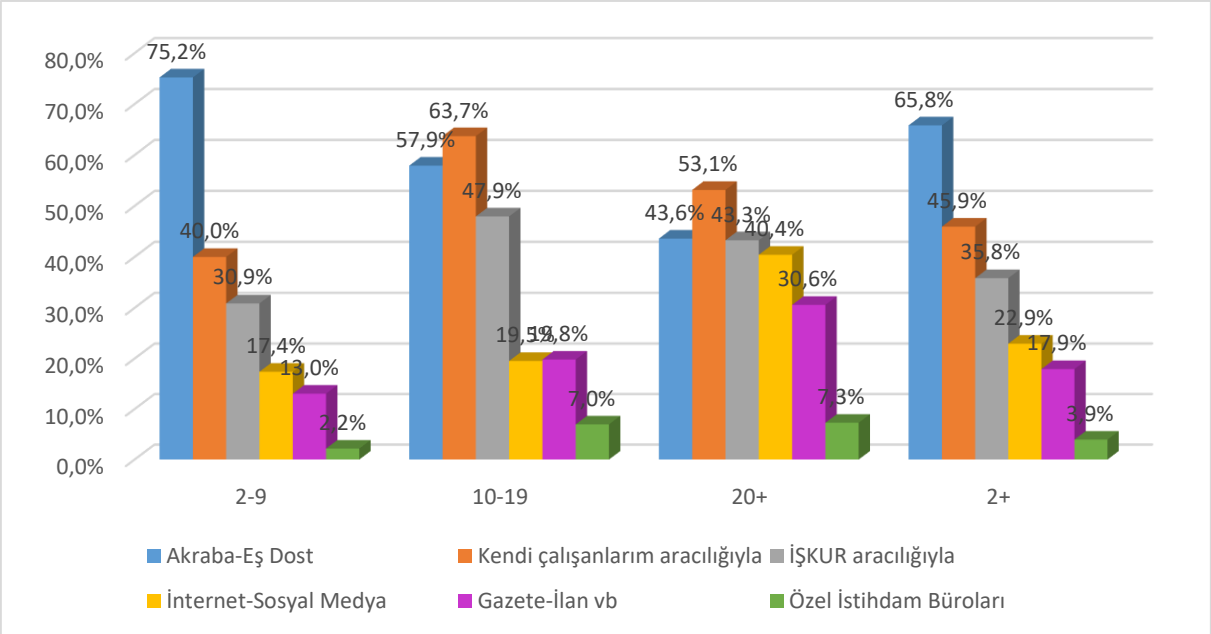

Kaynak: İPA 2017

İşverenlerin açık işleri için kullandıkları arama kanalları işyeri büyüklüklerine göre önemli ölçüde farklılaşmaktadır. Akraba-eş dost kanalı 2-9 ve 10-19 istihdamlı işyerlerinden alınan açık işler için önemli bir ağırlık teşkil etmektedir. Ayrıca 20+ istihdamlı büyük firmalar için de çok büyük bir önemi bulunmaktadır. İnternet-sosyal medya, gazete-ilan kanalı ve özel istihdam bürolarının ise işyeri büyüklüğü arttıkça kullanılma oranı da artmaktadır.

Tablo 7: En Fazla Açık İş Olan Meslekler

MESLEKLER	AÇIK İŞ SAYISI
SATIŞ DANIŞMANI	9.379
SATIŞ TEMSİLCİSİ / PLASİYER	2.446
ÖN MUHASEBECİ	2.350
REYON GÖREVLİSİ	2.049
KASİYER	1.717
TERZİ-ABİYE, GELİNLİK	1.681
BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	1.495
MUHASEBECİ	1.257
OTO BAKIM-ONARIMCISI (OTO MEKANİKERİ)	1.226
GARSON (SERVİS ELEMANI)	1.198
PAZARLAMACI	1.090
MOBİLYA MONTAJ USTASI	1.078
ELEKTRİKÇİ (GENEL)	1.064
BÜRO MEMURU (GENEL)	1.018
ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	948
OTOMOTİV KAPORTA USTASI	882
SEVKİYAT GÖREVLİSİ	786
MAKİNECİ (DİKİŞ)	763
KASAP	621
AKARYAKIT SATIŞ ELEMANI (POMPACI)	618
ÇAĞRI MERKEZİ MÜŞTERİ TEMSİLCİSİ	610
ELEKTRİK TEKNİSYENİ	552
OTO YEDEK PARÇA SATIŞ ELEMANI	515
AHŞAP MOBİLYA İMALATÇISI	513
KURYE	512

Kaynak: İPA 2017

Yukarıdaki tabloda ise Toptan ve Perakende Ticaret sektöründen alınan açık işler içinde ilk 25 sırada bulunan meslekler belirtilmiştir. Sektörde 59 bin 777 kişilik açık iş tespit edilmiş olup bu açık işler 539 farklı meslekte bulunmaktadır. 9.379 kişilik açık işle ilk sırada Satış Danışmanı, 2.446 kişilik açık işle ikinci sırada Satış Temsilcisi/Plasiyer, 2.350 kişilik açık işle üçüncü sırada Ön Muhasebeci meslekleri yer almıştır.

Tablo 8: Yükseköğretim Mezunu Talep Edilen Açık İşlerde İlk 20 Meslek

MESLEKLER	AÇIK İŞ SAYISI
SATIŞ DANIŞMANI	9.379
SATIŞ TEMSİLCİSİ / PLASİYER	2.446
ÖN MUHASEBECİ	2.350
REYON GÖREVLİSİ	2.049
KASİYER	1.717
TERZİ-ABİYE, GELİNLİK	1.681
BEDEN İŞÇİSİ (GENEL)	1.495
MUHASEBECİ	1.257
OTO BAKIM-ONARIMCISI (OTO MEKANİKERİ)	1.226
GARSON (SERVİS ELEMANI)	1.198
PAZARLAMACI	1.090
MOBİLYA MONTAJ USTASI	1.078
ELEKTRİKÇİ (GENEL)	1.064
BÜRO MEMURU (GENEL)	1.018
ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	948
OTOMOTİV KAPORTA USTASI	882
SEVKİYAT GÖREVLİSİ	786
MAKİNECİ (DİKİŞ)	763
KASAP	621
AKARYAKIT SATIŞ ELEMANI (POMPACI)	618
ÇAĞRI MERKEZİ MÜŞTERİ TEMSİLCİSİ	610
ELEKTRİK TEKNİSYENİ	552
OTO YEDEK PARÇA SATIŞ ELEMANI	515
AHŞAP MOBİLYA İMALATÇISI	513
KURYE	512

Kaynak: İPA 2017

Yukarıdaki tabloda Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe tespit edilen açık işlerin eğitim düzeylerine göre incelenmesi sonucu işverenler tarafından yükseköğretim mezunu talep edilen açık işler görülmektedir. Sektörde yükseköğretim mezunu için verilen 36 bin 368 kişilik açık iş tespit edilmiştir. İşverenlerin meslek yüksekokulu, lisans ve lisans üstü seviyesinde işgücünü tercih ettikleri açık iş pozisyonları için ilk sırada aradıkları meslek ise 9 bin 379 kişilik açık işle Satış Danışmanı olmuştur. İkinci sırada 2 bin 446 kişilik açık işle Satış Temsilcisi/Plasiyer, üçüncü sırada 2 bin 350 kişilik açık işle Ön Muhasebeci yer almaktadır. Daha sonra ise Reyon Görevlisi, Kasiyer, Terzi-Abiye, Gelinlik, Beden İşçisi (Genel), Muhasebeci, Oto Bakım-Onarımcısı (Oto Mekanikeri), Garson (Servis Elemanı), Pazarlamacı, Mobilya Montaj Ustası, Elektrikçi (Genel), Büro Memuru (Genel), Şoför-Yük Taşıma ve Otomotiv Kaporta Ustası meslekleri izlemektedir.

Tablo 9: Yükseköğretim Seviyesinde Talep Edilen Açık İşlerde Mesleklere Göre Cinsiyet Tercihi

KADIN	ERKEK	CİNSİYET ÖNEMLİ DEĞİL
MUHASEBECİ	SATIŞ DANIŞMANI	SATIŞ DANIŞMANI
SATIŞ DANIŞMANI	MUHASEBECİ	YAZILIM DESTEK UZMANI
BÜRO MEMURU (GENEL)	BİLGİSAYAR YAZILIM TEKNİSYENİ	BÖLGE MÜDÜRÜ
AŞÇI	WEB TASARIMCISI	SATIŞ MÜDÜRÜ
ECZACI KALFASI	İNŞAAT TEKNOLOJİSİ TEKNİKERİ	GARSON (SERVİS ELEMANI)
E-TİCARET MESLEK ELEMANI	ELEKTRİK TEKNİKERİ	EĞİTİM DANIŞMANI
DIŞ TİCARET MESLEK ELEMANI	TEKNİK SATIŞ TEMSİLCİSİ	MUHASEBECİ
ÖN MUHASEBECİ	MAKİNE MÜHENDİSİ	BİLGİ TEKNOLOJİ DANIŞMANI
REKLAMCI	PAZARLAMACI	SATIN ALMA SORUMLUSU
LOJİSTİK ELEMANI	YAZILIM DESTEK UZMANI	SİSTEM UZMANI/DANIŞMANI

Kaynak: İPA 2017

Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe yükseköğretim mezunu işgücü talep edilen açık işler için cinsiyet tercihleri görülmektedir. Sadece kadın işgücü tercih edilen mesleklerin Muhasebeci, Satış Danışmanı, Büro Memuru (Genel), Aşçı, Eczacı Kalfası, E-Ticaret Meslek Elemanı, Dış Ticaret Meslek Elemanı, Ön Muhasebeci, Reklamcı ve Lojistik Elemanı olduğu görülmektedir.

Erkek işgücü talep edilen açık iş pozisyonları için ise Satış Danışmanı, Muhasebeci, Bilgisayar Yazılım Teknisyeni, Web Tasarımcısı, İnşaat Teknolojisi Teknikeri, Elektrik Teknikeri, Teknik Satış Temsilcisi, Makine Mühendisi, Pazarlamacı ve Yazılım Destek Uzmanı mesleklerinde talep olduğu görülmektedir.

Sektörde yükseköğretim mezunu talep edilen açık işlerde cinsiyetin önemli olmadığı meslekler ise Satış Danışmanı, Yazılım Destek Uzmanı, Bölge Müdürü, Satış Müdürü, Garson (Servis

Elemanı), Eğitim Danışmanı, Muhasebeci, Bilgi Teknoloji Danışmanı, Satın Alma Sorumlusu ve Sistem Uzmanı/Danışmanı meslekleridir.

TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe araştırma kapsamına giren 2+ istihdamlı işyerlerinde işverenlere son 1 yıl içinde hangi mesleklerde eleman temininde güçlük çektiklerini ve bunun nedenleri sorulmuştur. Bu araştırma ile ulaşılan mevcut istihdam sayısı ve işyerlerindeki açık iş pozisyonları kadar istihdam etmek isteyip de çeşitli sebeplerle aradığı işgücünü bulamaması hususu da işgücü piyasası bilgisi için oldukça önemlidir. Bu bölümde Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe işverenlerin eleman temininde güçlük çektiği kişi sayıları meslek ayrıntısında incelenecektir.

Grafik 15: Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı

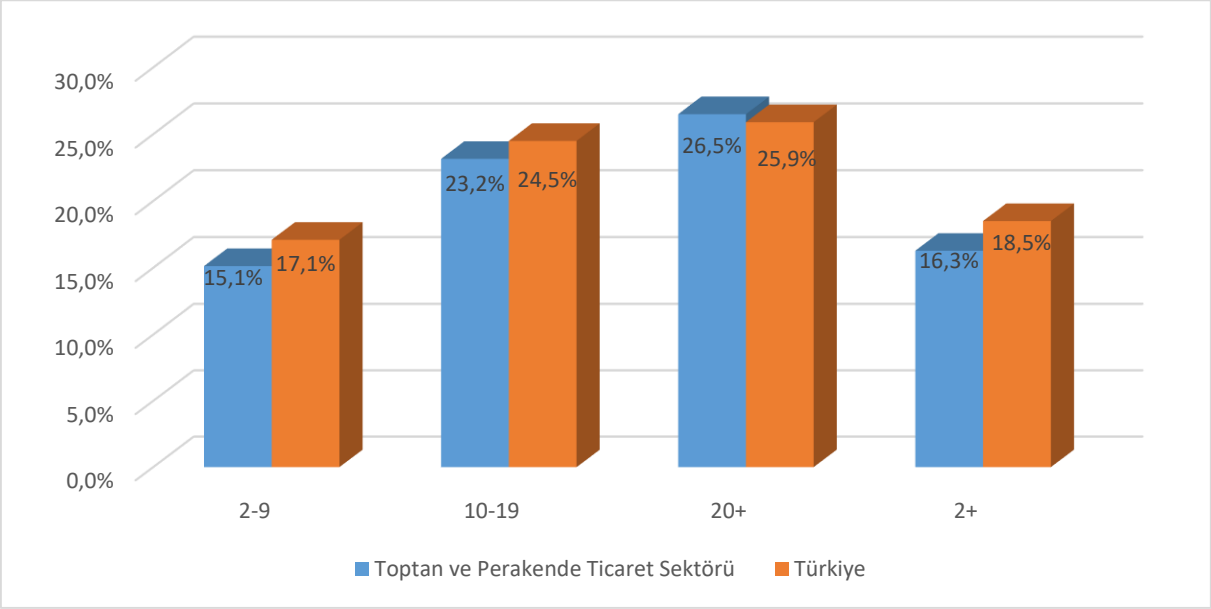

Kaynak: İPA 2017

Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe araştırma kapsamına giren toplam 373 bin 315 işyerinden 60 bin 763'ünde son 1 yılda eleman temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir. Bu oran yüzde 16,3 olup, 2-9 istihdamlı işyerlerinin yüzde 15,1'i, 10-19 istihdamlı işyerlerinin yüzde 23,2'si ve 20+ istihdamlı işyerlerinin de yüzde 26,5'inin eleman temininde güçlük çektikleri tespit edilmiştir.

Tablo 10: Meslek Grubuna Göre Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı

MESLEK GRUPLARI	2-9	10-19	20+	2+
SANATKÂRLAR VE İLGİLİ İŞLERDE ÇALIŞANLAR	34.295	581	3.541	38.417
HİZMET VE SATIŞ ELEMANLARI	18.324	4.045	3.773	26.142
TEKNİSYENLER, TEKNİKERLER VE YARDIMCI PROFESYONEL MESLEK MENSUPLARI	10.255	2.380	1.736	14.371
TESİS VE MAKİNE OPERATÖRLERİ VE MONTAJCILAR	8.069	1.351	3.076	12.496
BÜRO HİZMETLERİNDE ÇALIŞAN ELEMANLAR	4.035	1.039	932	6.006
NİTELİK GEREKTİRMEYEN MESLEKLER	3.194	525	1.434	5.154
PROFESYONEL MESLEK MENSUPLARI	2.017	825	1.114	3.956
NİTELİKLİ TARIM, ORMANCILIK VE SU ÜRÜNLERİ ÇALIŞANLARI	672	103	70	845
YÖNETİCİLER	336	208	185	729
Genel Toplam	81.198	11.056	15.860	108.115

Kaynak: İPA 2017

Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe 373 bin 315 işyerinde 108 bin 115 kişinin temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir. Toplam temininde güçlük çekilen kişilerin yüzde 75,1'i 2-9 istihdamlı işyerlerinde bulunmaktadır ve temininde güçlük çekilen kişi sayısı 81 bin 198'dir. 10-19 istihdamlı işyerlerinde 11 bin 56 kişinin ve 20+ istihdamlı işyerlerinde 15 bin 860 kişinin temininde güçlük çekilmiştir.

Sektörde toplam tespit edilen temininde güçlük çekilen 108 bin 115 kişinin 38 bin 417'si yani yüzde 35,5'i Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar meslek grubunda olduğu görülmektedir. İkinci sırada ise Hizmet ve Satış Elemanları meslek grubunun olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 11: Mesleklere Göre Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı

MESLEKLER	2-9	10-19	20+	2+
SATIŞ DANIŞMANI	10.927	1.339	1.360	13.627
PAZARLAMACI	1.849	1.449	568	3.866
OTO BAKIM-ONARIMCISI (OTO MEKANİKERİ)	2.858		232	3.090
ELEKTRİKÇİ (GENEL)	2.858	4	93	2.955
AKARYAKIT SATIŞ ELEMANI (POMPACI)	1.009	1.245	607	2.860
MOBİLYA MONTAJ USTASI	2.522	3	132	2.657
ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	1.513	417	475	2.405
ÖN MUHASEBECİ	1.849	311	207	2.368
ECZACI KALFASI	2.354			2.354
SATIŞ TEMSİLCİSİ / PLASİYER	1.513	308	331	2.153
OTOMOTİV KAPORTA USTASI	1.513	206	174	1.893
GARSON (SERVİS ELEMANI)	1.513	2	271	1.786
KASAP	1.345	16	415	1.776
TERZİ-ABİYE, GELİNLİK	1.681			1.681
KASİYER	336	831	319	1.486
FIRINCI USTASI-UNLU MAMULLER	1.345	2	21	1.368
İNŞAAT BOYACISI/BOYACI	1.345		8	1.353
ELEKTRİK TEKNİSYENİ	1.009	206	102	1.316
MUHASEBECİ	504	414	352	1.270
REYON GÖREVLİSİ	841	207	143	1.190

Kaynak: İPA 2017

Yukarıdaki tabloda sektördeki temininde güçlük çekilen kişiler ilk 20 meslek özelinde incelenmiştir. İlk sırada 13 bin 627 kişinin temininde güçlük çekildiği Satış Danışmanı mesleği olduğu görülmektedir. Bu meslekteki temininde güçlük çekilen kişilerin çoğunluğunun 2-9

istihdamlı işyerlerinden olduğu tespit edilmiştir. İkinci sırada en fazla eleman temininde güçlük çekilen mesleğin Pazarlamacı mesleği olduğu görülmektedir ve bu meslekte temininde güçlük çekilen kişi sayısı 3 bin 866'dır. Üçüncü sırada ise Oto Bakım-Onarımcısı (Oto Mekanikeri) mesleği yer almıştır.

Grafik 16: Eleman Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri

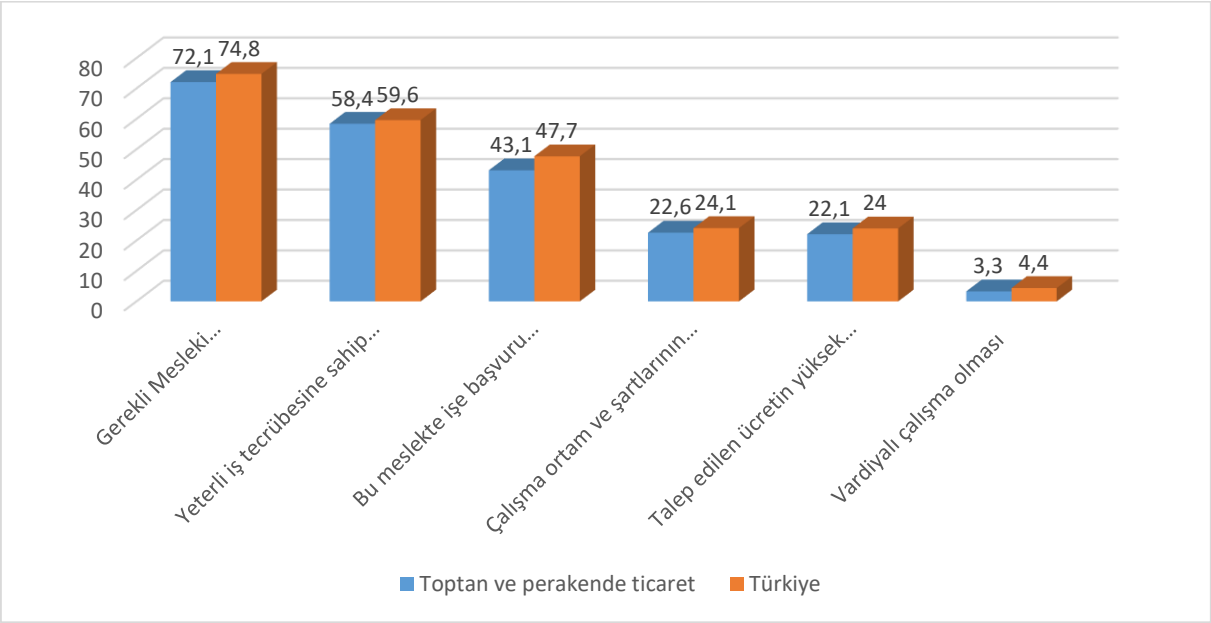

Kaynak: İPA 2017

Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe eleman temininde güçlük çekilen kişilerin yüzde 72,1'i gibi büyük bir oranının Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması nedeni ile temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir. Daha sonra yüzde 58,4 oranında ise Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması nedeni, yüzde 43,1 ile Bu Meslekte Yeterli İşe Başvuru Yapılmaması nedenleri ön plana çıkmıştır.

Sektörde tespit edilen temininde güçlük çekilme nedenleri genel toplam üzerinden verildikten sonra aşağıdaki tabloda ise en fazla temininde güçlük çekilen ilk 10 meslek özelinde değerlendirmelerde bulunulacaktır.

Tablo 12: Mesleklere Göre Eleman Temininde Güçlük Çekilme Nedenleri

Meslekler	Bu meslekte işe başvuru yapılmaması	Gerekli Mesleki beceriye/ niteliğe sahip eleman bulunamaması	Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması	Çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi	Talep edilen ücretin yüksek olması	Vardiyalı çalışma olması
SATIŞ DANIŞMANI	34,11%	60,30%	51,76%	14,32%	26,40%	2,20%
PAZARLAMACI	40,11%	82,78%	56,62%	3,98%	9,31%	0,03%
OTO BAKIM-ONARIMCISI (OTO MEKANİKERİ)	65,62%	70,76%	71,76%	12,36%	18,37%	0,00%
ELEKTRİKÇİ (GENEL)	75,29%	47,61%	70,41%	45,65%	45,55%	0,15%
AKARYAKIT SATIŞ ELEMANI (POMPACI)	59,90%	77,64%	45,42%	25,73%	13,49%	27,59%
MOBİLYA MONTAJ USTASI	46,31%	93,14%	92,60%	39,06%	38,93%	19,06%
ŞOFÖR-YÜK TAŞIMA	14,23%	77,79%	54,00%	34,12%	13,30%	0,13%
ÖN MUHASEBECİ	35,14%	63,10%	64,59%	43,99%	29,40%	0,09%
ECZACI KALFASI	21,43%	85,71%	64,29%	7,14%	14,29%	0,00%
SATIŞ TEMSİLCİSİ / PLASİYER	19,94%	67,83%	64,54%	30,21%	40,30%	0,30%

Kaynak: İPA 2017

En fazla temininde güçlük çekilen meslekler incelendiğinde mesleki beceri ve iş tecrübesi eksikliği göze çarpmaktadır. Çalışma ortam ve şartlarının beğenilmemesi sebebi ise Elektrikçi (Genel) mesleğinde ön plana çıkmıştır. Vardiyalı çalışmalardan dolayı teminde güçlük çekilmesi ise özellikle Akaryakıt Satış Elemanı (Pompacı) mesleğinde kendisini göstermiştir. Talep edilen ücretin yüksek olmasından dolayı işverenler tarafından temininde güçlük çekilen meslekler arasında yine Elektrikçi mesleği başta gelmektedir.

GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ

Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe işverenlerin 2018 yılı Nisan sonu itibariyle istihdamlarının ne yönde değişim gösterecekleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda işverenlerden bir yıl sonraki istihdam değişimlerini meslek düzeyinde tahmin etmeleri istenmiştir.

Tablo 13: Meslek Gruplarına Göre Net İstihdam Değişimi

Meslek Grupları	2-9		10-19		20+		2+	
	Net İstihdam Değişimi	NİDO	Net İstihdam Değişimi	NİDO	Net İstihdam Değişimi	NİDO	Net İstihdam Değişimi	NİDO
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	6.725	7,7%	1.749	3,5%	1.442	1,4%	9.916	4,2%
Hizmet Ve Satış Elemanları	29.420	8,9%	4.466	5,7%	7.030	3,9%	40.916	6,9%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	14.121	18,2%	-202	-0,6%	3.806	4,2%	17.725	8,8%
Nitelikli Tarım, Ormancılık Ve Su Ürünleri Çalışanları	1.849	57,9%	0	0,0%	195	4,1%	2.044	22,2%
Profesyonel Meslek Mensupları	4.539	3,2%	722	2,7%	1.416	1,9%	6.677	2,8%
Sanatkarlar Ve İlgili İşlerde Çalışanlar	38.666	27,9%	1.079	3,6%	3.597	4,3%	43.342	17,2%
Teknisyenler, Teknikerler Ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	14.962	12,7%	3.089	10,2%	2.448	2,7%	20.498	8,6%
Tesis Ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar	10.591	12,7%	1.467	5,2%	3.341	3,4%	15.399	7,3%
Yöneticiler	-168	-0,2%	103	0,8%	232	0,5%	167	0,1%
Genel Toplam	120.705	11,4%	12.473	4,3%	23.507	3,1%	156.685	7,4%

Kaynak: İPA 2017

Sektörde 1 yıl sonra işverenlerin 156 bin 685 kişilik istihdam artışı bekledikleri tespit edilmiştir. Net istihdam değişim oranı ise yüzde 7,4 olup sektörde istihdamın, 2018 yılı Nisan sonunda 2017 yılı Nisan ayına göre yüzde 7,4 oranında artış göstereceği tahmin edilmektedir. Net istihdam değişim oranı Türkiye genelinde yüzde 6,4 olarak tespit edilmiştir. Bu oranlar kıyaslandığında sektörün net istihdam değişim oranı Türkiye genelinin 1 puan üzerinde gerçekleşmiştir.

2-9 arası istihdamlı işyerlerinde 120 bin 705 kişilik net istihdam artışı, 10-19 istihdamlı işyerlerinde 12 bin 473 kişilik ve 20+ istihdamlı işyerlerinde ise 23 bin 507 kişilik net istihdam artışı beklenmektedir.

Sektörde araştırma kapsamına giren 2+ istihdamlı işyerleri için net istihdam artışının en yüksek oranda artış yaşanacağının tahmin edildiği meslek grubu yüzde 22,2 ile Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları olmuştur. Bir diğer ifadeyle 1 yıl sonra bu meslek grubunda işverenler tarafından yaklaşık 5'te 1 oranında istihdam artışı yaşanacağı tahmin edilmektedir.

Tablo 14: Net İstihdam Artışı/Azalışı Beklenen Meslekler

Net İstihdam Artışı Beklenen Meslekler	Net İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler
Satış Danışmanı	Beden İşçisi (İnşaat)
İnşaat İşçisi	Satış Görevlisi
Pazarlamacı	Traktör Şoförü
Satış Temsilcisi / Plasiyer	Satış Temsilcisi (Endüstriyel Ürünler)
Şoför-Yük Taşıma	İşletmeci
Reyon Görevlisi	Su Taşıyıcı
Beden İşçisi (Genel)	Diğer Üst Düzey Yöneticiler
Elektrikçi (Genel)	Kepçe Operatörü
Ön Muhasebeci	Yıkama ve Ayıklama İşçisi (Meyve Sebze) (Elle)
Akaryakıt Satış Elemanı (Pompacı)	Satış Nezaretçisi (Toptan Ticaret)

Kaynak: İPA 2017

Yukarıdaki tabloda ise işyeri büyüklüklerine göre net istihdam artışının ve azalışının beklendiği meslekler verilmiştir. Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe araştırma kapsamına giren 2+ istihdamlı işyerlerinden 2018 yılı Nisan sonunda istihdam artışının beklendiği meslekler; Satış Danışmanı, İnşaat İşçisi, Pazarlamacı, Satış Temsilcisi/Plasiyer, Şoför-Yük Taşıma, Reyon Görevlisi, Beden İşçisi (Genel), Elektrikçi (Genel), Ön Muhasebeci, Akaryakıt Satış Elemanı (Pompacı) olarak beklenmektedir.

Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe araştırma kapsamına giren 2+ istihdamlı işyerlerinde işverenlerin yüzde 16,3'ü istihdamlarının artacağı yönde tahminlerini belirtmişlerdir. Bu oran Türkiye genelinde yüzde 16,5 olarak gerçekleşmiştir. İstihdam azalışı yönde tahmini olan işverenler ise toplam işverenlerin yüzde 1,8'ini oluşturmaktadır. Yüzde 39,5'inin ise fikri bulunmamakta ve yüzde 42,5'inin de istihdamlarının değişmeyeceği yönünde öngörüsü bulunmaktadır.

SONUÇ

Toptan ve Perakende Ticaret sektörü raporu, 3 Nisan-5 Mayıs 2017 tarihleri arasında gerçekleştirilen 2017 yılı İşgücü Piyasası Araştırması sonuçlarından derlenerek yazılmıştır. Bu rapor sektörün mevcut durumunu, istihdam yapısını, ihtiyaçlarını ve gelecek dönem istihdam eğilimlerine yönelik bilgiler vermektedir.

Toptan ve Perakende Ticaret sektörü kapsamında yüz yüze görüşülerek veri derlenmiştir. Sektöre ait işyerlerinde 513 bin 177'si kadın, 1 milyon 609 bin 958'zi erkek olmak üzere toplam 2 milyon 123 bin 135 kişi çalışmaktadır.

Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe faaliyet gösteren 373 bin 315 işyerinin yüzde 87,8'i 2-9 arası istihdamlı işyerlerinden oluşmaktadır. 10-19 istihdamlı işyerlerinin toplam içindeki oranı yüzde 7,1, 20+ istihdamlı işyerlerinin toplam içindeki oranı ise yüzde 5,1'dir.

Sektörde faaliyet gösteren işyerlerinin bölgesel dağılımında en çok işyerinin İstanbul bölgesinde olduğu görülmektedir. İstanbul' da Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe faaliyet gösteren firma sayısı 93 bin 901' dir.

Sektördeki 2+ istihdamlı işyerlerinin yarısından fazlası 15 yaşından küçüktür. 0-4 yaş aralığında bulunan işyerlerinin oranı yüzde 19,6 olup; 5-9 yaş arasında faaliyet gösteren işyerlerinin oranı ise yüzde 25,4'tür. İşyerlerinin yüzde 14,6'sı ise 25 yıl ve üzeri bir zamandır faaliyette bulunmaktadır.

Sektördeki işyerlerinde kısmi zamanlı çalışma yapılan işyerlerinin oranı yüzde 2,5 olarak tespit edilmiştir.2-9 istihdamlı işyerleri için söz konusu oran yüzde 2 iken, 10-19 istihdamlı işyerleri için yüzde 3,9 ve 20+ istihdamlı işyerleri için ise yüzde 9,5 olarak gerçekleşmiştir.

Sektördeki araştırma kapsamında bulunan tüm işyerleri içinde İŞKUR hizmetlerinden yararlanan işyerlerinin oranı yüzde 28,7'dir. İşyerleri, yüzde 70,8 oranı ile en fazla Eleman Talebi hizmetinden yararlanmışken, yüzde 52,7 oranında Danışmanlık ve Yönlendirme ve yüzde 35,2 oranında İEP hizmetlerinden yararlandıkları ön plana çıkmıştır.

Sektörde araştırma kapsamına giren işyerlerinde Satış Danışmanı, İşletmeci, Şoför-Yük Taşıma meslekleri ilk üç sırada bulunan en çok çalışılan mesleklerdir.

Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe işyerlerinin çalışma döneminde yüzde 8,3'ünde açık iş olduğu tespit edilmiştir. Sektörde açık işi olmayan işyeri oranı ise yüzde 92,7'dir.

Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe 2+ istihdamlı işyerlerinden alınan açık işlerin yüzde 34,3' ünde eğitim düzeyinin fark etmediği belirtilmiştir. Genel lise mezununu yüzde 24,7 ile ikinci sırada, lise altı ise 21,1 ile üçüncü sırada yer almıştır.

Sektörde tespit edilen tüm açık işler için talep edilen beceriler sıralandığında ilk Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe, ikinci sırada Fiziki ve Bedensel Yeterlilik ve üçüncü sırada ise Satış ve Pazarlama Becerisi bulunmaktadır.

Toptan ve Perakende Ticaret sektöründen alınan açık işlerde yüzde 65,8'inde işverenlerin Akraba-Eş Dost vasıtasını kullandıkları görülmektedir. İkinci sırada yüzde 45,9 oranıyla işverenlerin kendi çalışanları vasıtasını kullandıkları görülmektedir. Üçüncü sırada ise yüzde 35,8 ile İŞKUR bulunmaktadır.

Toptan ve Perakende Ticaret sektöründen alınan açık işler içinde ilk sırada Satış Danışmanı, ikinci sırada Satış Temsilcisi/Plasiyer ve üçüncü sırada Ön Muhasebeci meslekleri yer almıştır.

Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe araştırma kapsamına giren işyerinden bir kısmının son 1 yılda eleman temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir. Bu oran yüzde 16,3 olup, 2-9 istihdamlı işyerlerinin yüzde 15,1'i, 10-19 istihdamlı işyerlerinin yüzde 23,2'si ve 20+ istihdamlı işyerlerinin de yüzde 16,3'ünün eleman temininde güçlük çektikleri tespit edilmiştir.

Sektörde 1 yıl sonra işverenlerin 156 bin 685 kişilik istihdam artışı bekledikleri tespit edilmiştir. Net istihdam değişim oranı ise yüzde 7,4 olup sektörde istihdamın, 2018 yılı Nisan sonunda 2017 yılı Nisan ayına göre yüzde 7,4 oranında artış göstereceği tahmin edilmektedir.

Toptan ve Perakende Ticaret sektöründe araştırma kapsamına giren 2+ istihdamlı işyerlerinde işverenlerin yüzde 16,3'ü istihdamlarının artacağı yönde tahminlerini belirtmişlerdir. İstihdam azalışı yönde tahmini olan işverenler ise toplam işverenlerin yüzde 1,8'ini oluşturmaktadır. Yüzde 39,5'inin ise fikri bulunmamakta ve yüzde 42,5'inin de istihdamlarının değişmeyeceği yönünde öngörüsü bulunmaktadır.